

A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e

Az ügy száma:	Kfv.II.37.814/2020/12.
A tanács tagjai:	Dr. Tóth Kincső a tanács elnöke Dr. Bögös Fruzsina előadó bíró Dr. Kovács András György bíró
Az I. rendű felperes:	CIB Bank Zrt. (1027 Budapest, Medve u. 4-14.)
Az I. rendű felperes képviselője:	Dr. Szántó Tibor Ügyvédi Iroda (1011 Budapest, Szilágyi Dezső tér 1.)
A II. rendű felperes:	Budapest Hitel- és Fejlesztési Bank Zrt. (1138 Budapest, Váci út 193.)
A II. rendű felperes képviselője:	Nagy és Kiss Ügyvédi Iroda 1054 Budapest, Szabadság tér 7. Bank Center Irodaház, Citi torony 6. emelet
A III. rendű felperes:	ERSTE Bank Hungary Zrt. (1138 Budapest, Népfürdő u. 24-26.)
A III. rendű felperes képviselője:	Wallacher Ügyvédi Iroda (1137 Budapest, Szent István krt. 8. A/II/5.)
A IV. rendű felperes:	Kereskedelmi és Hitelbank Zrt. (1095 Budapest, Lechner Ödön fasor. 9.)
A IV. rendű felperes képviselője:	Hegymegi-Barakonyi és Társa Baker&McKenzie Ügyvédi Iroda (1051 Budapest, Dorottya u. 6.)
Az V. rendű felperes:	Raiffeisen Bank Zrt. (1054 Budapest, Akadémia u. 6.)
Az V. rendű felperes képviselői:	Andrékó Ferenczi Kinstellar Ügyvédi Iroda (1054 Budapest, Széchenyi rkp. 3.) valamint Vörös Ügyvédi Iroda (2481 Velence, Nimród u. 9.)

Kfv.II.37.814/2020/12.

A VI. rendű felperes:	UniCredit Bank Hungary Zrt. (1054 Budapest, Szabadság tér 5–6.)
A VI. rendű felperes képviselője:	Kende, Molnár-Bíró, Katona Ügyvédi Társulás Molnár-Bíró Ügyvédi Iroda (1118 Budapest, Villányi út 47.)
Az alperes:	Gazdasági Versenyhivatal (1054 Budapest, Alkotmány utca 5.)
Az alperes képviselői:	Janitsáry Ügyvédi Iroda 1118 Budapest, Számadó utca 8. valamint Rácz András Ügyvédi Iroda 1012 Budapest, Attila út 109.
A per tárgya:	versenyügy
A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:	a felperesek
A felülvizsgálni kért jogerős határozat:	Fővárosi Törvényszék 105.K.700.879/2018/60. számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria

– a Fővárosi Törvényszék 105.K.700.879/2018/60. számú ítéletét megváltoztatja és az alperes 2018. augusztus 22. napján kelt Vj/20-239/2017. számú határozatát – az I-VI. rendű felperesek vonatkozásában – megsemmisíti és az alperest e körben új eljárás lefolytatására kötelezi;

– kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek külön-külön 2.000.000 (kétfmillió) forint elsőfokú és 1.000.000 (egymillió) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A 9.000.000 (kilencmillió) forint kereseti és a 21.000.000 (huszonegymillió) forint felülvizsgálati illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes 2013. november 19-én kelt Vj/74-871/2011. (nyilvános iratváltozat: Vj/74-873/2011.) számú határozatában (a továbbiakban: alaphatározat) megállapította, hogy a felperesek és további hat, perben nem álló vállalkozás 2011. szeptember 15. és 2012. január 30. között egységes, komplex, folyamatos jogsértést valósítottak meg azáltal, hogy a hitelkiváltó hitelek nyújtásának korlátozása révén a devizahitelek fix árfolyamú

Kfv.II.37.814/2020/12.

végtörlesztésének csökkentése érdekében összehangolták stratégiájukat, amelynek keretében üzleti titoknak minősülő információkat is megosztottak egymással. Az alperes határozatában az I. rendű felperessel szemben 835.400.000 forint, a II. rendű felperessel szemben 283.500.000 forint, a III. rendű felperessel szemben 1.725.700.000 forint, a IV. rendű felperessel szemben 983.300.000 forint, az V. rendű felperessel szemben 583.600.000 forint, a VI. rendű felperessel szemben 306.300.000 forint versenyfelügyeleti bírságot szabott ki.

- [2] Az alaphatározat indokolása szerint az eljárás alá vont vállalkozások kockázatkezelői a 2011. szeptember 15-én tartott ún. retail risk reggelin egy átfogó tervet határoztak el a végtörlesztés hitelkiváltó hitelek korlátozása általi visszafogására vonatkozóan. Ezt követően a 2011. október 3-i retail risk reggelin üzleti titoknak minősülő, stratégiai jelentőségű információkat osztottak meg egymással, ezáltal összehangolták stratégiájukat. Továbbá, a II., a III. és a IV. rendű felperesek és egy perben nem álló vállalkozás felsővezetői kétoldalú egyeztetéseket folytattak az I. rendű felperes vezérigazgatójával, amelynek során a refinanszírozással kapcsolatos stratégiájukra vonatkozó információkat tártak fel egymás előtt. A vállalkozások a végtörlesztések korlátozását célul tűző átfogó tervüket ténylegesen meg is valósították, hiszen két kivétellel (a VI. rendű felperes és egy jelen perben nem álló vállalkozás) valamennyien korlátozottan vettek részt a refinanszírozásban.
- [3] Az alaphatározat ellen benyújtott keresetek folytán eljárás Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 2015. február 3-án kelt 5.K.30.278/2014/99. számú ítéletével a kereseteket elutasította. Az elsőfokú bíróság ítéletét a Fővárosi Törvényszék 2016. február 24-én kelt 2.Kf.650.032/2015/28. számú ítéletével helybenhagyta.
- [4] A felülvizsgálati kérelmek folytán eljárás Kúria 2016. december 13-án kelt Kfv.III.37.582/2016/16. számú ítéletével (a továbbiakban: Kúriai Ítélet) az első- és másodfokú ítéleteket hatályon kívül helyezte, az alperes alaphatározatának jogsértést megállapító része elleni kereseteket, és két, jelen perben nem álló vállalkozás keresetét teljes mértékben elutasította, az alaphatározat bírságra vonatkozó rendelkezéseit a felperesek és további két, jelen perben nem álló vállalkozás vonatkozásában hatályon kívül helyezte és az alperest új eljárásra kötelezte.
- [5] Ítéletének indokolásában megállapította, hogy a jogsértés megvalósult, ugyanakkor az első retail risk reggelin a kockázatkezelők által létrehozott megállapodás nem minősíthető átfogó tervnek, az közös versenyellenes cél érdekében kifejtett elhatározásként értékelhető, ami a jogsértés súlyát csökkenti. A bankok kockázatkezelői szinten és egyes bankok vezérigazgatói szinten történő egyeztetései ugyanakkor egy közös cél érdekében történtek, ebben az értelemben egy átfogó (ugyanazon) tervbe illeszkedtek, amelynek lényege, hogy a bankok a forinthitelekkel történő devizahitel kiváltás terén nem fognak egymással versenyezni a végtörlesztési időszakban. Az érintett piaccal összefüggésben hangsúlyozta, hogy az otthonvédelemmel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXI. törvény (a továbbiakban: Végtörlesztési tv.) mesterséges piaci viszonyokat eredményezett, mert lehetővé tette a devizahitelek forinthittel történő kiváltását, és ezzel a forinthitelek piacán egy új potenciális piacrészt hozott létre, egyoldalú helyettesíthetőséget teremtve a már megkötött devizahitelek tekintetében. A végtörlesztésre vonatkozó jogszabályi rendelkezések tehát azt is célozták, hogy a szerződési, váltási költségek folytán korábban egymást nem, vagy csak korlátozottan helyettesítő, különálló piacoknak tekinthető devizaalapú jelzáloghitelek és forinthitelek mesterségesen egy versenyzői piaccá váljanak. Az eljárás alá vontak magatartása pedig éppen ennek a megakadályozását célozta a kínálati helyettesíthetőségből eredő verseny korlátozásával, ami a keresleti helyettesíthetőséget is korlátozta. Megállapította, hogy az alperesi határozat nem elemezte átfogóan a helyettesíthetőség kérdését, így a határozat az érintett piac meghatározására, és így az alperes saját, a Gazdasági Versenyhivatal Elnökének

Kfv.II.37.814/2020/12.

és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa Elnökének 1/2012. közleményétől (a továbbiakban: Régi Bírságközlemény) való eltérésre nem tartalmazott megfelelő indokolást. Megállapította, hogy az egyik, perben nem álló vállalkozás által becsatolt magánszakértői vélemény a helyettesíthetőségi kérdések kapcsán helyesen utalt arra, hogy azok a devizahitelek, amelyekre a Végörlesztési tv. nem vonatkozott, nem lehettek a piac részei, mivel sem a kínálati, sem a keresleti egyoldalú helyettesíthetőség nem állhatott fenn. Részletesen reagált a bírságkiszabás kapcsán is az egyes felperesi hivatkozásokra.

- [6] A Kúria a megismételt eljárásra vonatkozóan előírta ([254] bekezdés), hogy az alperesnek az érintett áru piacot a keresleti és kínálati helyettesíthetőség szempontjai alapján kell elemeznie, illetve az elemzéshez szükséges adatokat beszereznie, figyelembe véve a perben csatolt szakvéleményt is. Ennek során az általa adott részleges elemzéstől eltérő következtetésre is juthat a piacmeghatározás körében, hiszen csak a rendelkezésre álló adatok alapján tudta a kérdést értékelni, és más adatok alapján – illetve más releváns, nem értékelt körülmények alapján – eltérő következtetésre is lehet jutni. Az így meghatározott érintett piachoz képest, ha a közleményében foglaltaktól el kíván térni az alperes a releváns forgalom meghatározása tekintetében, akkor ezt a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 339/B. §-ának keretei között meg kell indokolnia. E mérlegelés során értékelnie kell a Kúria ítéletében jelzett – illetve a bírósági felülvizsgálati eljárás során előadott releváns – felperesi érveket is (pl. az I. rendű felperes versenyzői magatartásra vonatkozó hivatkozása, a IV. rendű felperes számítási hibára hivatkozása vagy versenyzői magatartásra hivatkozása). A jogsértés súlya körében azt is értékelni kell, hogy a jogsértő magatartások ugyan egy átfogó tervbe illeszkedtek, de 2011. szeptember 15-én nem egy átfogó terv jött létre, amelyet következetesen végrehajtottak, ami a jogsértés súlyát csökkenti.
- [7] Az alperes a megismételt eljárása eredményeként 2018. augusztus 22-én kelt határozatában az I. rendű felperessel szemben 460.000.000 forint, a II. rendű felperessel szemben 275.000.000 forint, a III. rendű felperessel szemben 900.000.000 forint, a IV. rendű felperessel szemben 780.000.000 forint, az V. rendű felperessel szemben 465.000.000 forint, a VI. rendű felperessel szemben pedig 185.000.000 forint versenyfelügyeleti bírságot szabott ki.
- [8] Határozatának indokolásában, az érintett piac meghatározása körében rögzítette, hogy a megállapodás a hitelkiváltó hitelek nyújtásának korlátozására vonatkozott, annak érdekében, hogy a deviza-alapú jelzáloghitelek végörlesztését visszafogják. A forint hitelek korlátozása tehát a devizahitel portfólió védelmét szolgálta. Ennek megfelelően a versenykorlátozó megállapodás tárgyát képező termékek körét elsődlegesen (közvetlenül) a hitelkiváltásra alkalmas forint-alapú jelzáloghitelek képezték (ide nem értve a speciális és támogatott hiteleket), míg másodlagosan (közvetve) érintett terméként a végörleszthető deviza-alapú jelzáloghitelek voltak azonosíthatók. A jogsértés jogkövetkezményeként továbbra is bírság kiszabását tartotta indokoltnak a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 78. §-a alapján, egyúttal rögzítette, hogy a bírság összegének meghatározása során a Gazdasági Versenyhivatal Elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa Elnökének a 11/2017. közleményében (a továbbiakban: Új Bírságközlemény) foglaltakra volt figyelemmel. Releváns forgalomként a végörleszthető devizaalapú jelzáloghitel állományon 2011-ben realizált kamat-, díj- és jutalékbevételek időarányos, a jogsértéssel érintett négy és fél hónapos időszakra eső részét vette figyelembe. A végörleszthető devizahitelek körét a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 200/B. § (2) bekezdés a) és b) pontjára tekintettel határozta meg. Nem látta indokoltnak sem a ténylegesen végörlesztett hitelek, sem a forrásköltségek, illetve a végörlesztésen elszenvedett veszteségek, sem a közterhek, sem pedig a Kúriának a

Kfv.II.37.814/2020/12.

penzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Elszámolási tv.) alapján tisztességtelenség miatt visszafizetett összegek releváns forgalomból történő levonását. A jogsértés súlya kapcsán, a verseny veszélyeztetettségének megítélésakor értékelte, hogy a versenytársak közötti kibocsátás korlátozására irányuló megállapodás a legsúlyosabb kartellek közé tartozik, ugyanakkor értékelte, hogy a jogsértés súlyát csökkenti, miszerint a jogsértő magatartások ugyan egy átfogó tervbe illeszkedtek, de az első retail risk reggelin nem jött létre átfogó terv. Rögzítette, hogy a versenynek elsősorban az ár és a minőség dimenziója volt érintett. A jogsértés piaci hatásával összefüggésben kiemelte, hogy az eljárás alá vontak együttes piaci részesedése az elsődlegesen és a másodlagosan érintett piacon is jelentős, mert a hazai bankrendszer legnagyobb szereplői. Értékelte, hogy a jelzáloghitelek esetében a vevők számára fontos termékről van szó, ugyanakkor a végtörlesztés nem közvetlenül a lakáshoz jutást szolgálta, illetve, hogy jelentős volt azok aránya is, akiknek a végtörlesztés tiszta nyereséget eredményezett. Tényleges hatás bizonyítottsága hiányában a jogsértés piaci hatása tekintetében nem alkalmazott magasabb pontszámot. Az I., a II., a III., és a IV. rendű felperesek tekintetében közepes fokú súlyosító körülményként értékelte, hogy vezető tisztségviselőik jogsértés elkövetésében való érintettsége a kétoldalú, felsővezetői szintű egyeztetésekre tekintettel megállapítható. A VI. rendű felperes vonatkozásában közepes fokú enyhítő körülményként értékelte, hogy proaktív módon járt el. Az I. rendű felperes esetében az általa hivatkozott tények alapján nem tartotta megállapíthatónak, hogy más bankokhoz képest eltérő kezelést igénylő, enyhítő tényezőként figyelembe vehető mértékű proaktivitást tanúsított volna. A III. rendű felperes kapcsán kis fokú enyhítő körülményként vette figyelembe, hogy képviselője a második retail risk reggelin nem vett részt, ami a jogértésben betöltött szerepét csökkenti. Valamennyi eljárás alá vont esetében egységesen, kiemelt fokú enyhítő körülményként értékelte az állami beavatkozás hatását. Rögzítette, hogy az eljárás alá vontak által hivatkozott együttműködést nem tudta a bírság enyhítése érdekében figyelembe venni.

A keresetek és a védírat

- [9] Az I. rendű felperes keresetében elsődlegesen az alperesi határozat megváltoztatásával a bírság mellőzését vagy mérséklését, másodsorban a határozat megváltoztatásával a bírság mérsékelt összegének kiszámítására pontos iránymutatás adását, harmadlagosan a határozat megsemmisítését, illetve hatályon kívül helyezését kérte, szükség szerint az alperes új eljárásra kötelezése mellett.
- [10] A II. rendű felperes keresetében elsődlegesen az alperesi határozat megváltoztatásával a bírság mérséklését, másodsorban (és negyedlegesen) a határozat megváltoztatásával a bírság mérsékelt összegének kiszámítására pontos iránymutatás adását, harmadlagosan a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte.
- [11] A III. rendű felperes keresetében elsődlegesen az alperesi határozat megváltoztatásával a bírság csökkentését, másodsorban a határozat megsemmisítését kérte.
- [12] A IV. rendű felperes keresetében elsődlegesen a határozat megváltoztatásával a bírság mérséklését, másodsorban a határozat megváltoztatásával a bírság mérsékelt összegének kiszámítására pontos iránymutatás adását, harmadlagosan a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte.

Kfv.II.37.814/2020/12.

- [13] Az V. rendű felperes keresetében elsődlegesen a határozat megváltoztatásával bírság mérséklését, másodsorban a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte.
- [14] A VI. rendű felperes keresetében elsődlegesen a határozat megváltoztatásával a bírság mérséklését, másodsorban a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte.
- [15] Az alperes védiratában a keresetek elutasítását kérte.

Az elsőfokú ítélet

- [16] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével a felperesek kereseteit elutasította, és egyetemlegesen kötelezte őket az alperes részére 32.400.000 forint perköltség megfizetésére, és külön-külön a kereseti illeték viselésére.
- [17] Ítéletében rögzítette, hogy az alperes a megismételt eljárás során a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 109. § (4) bekezdésében foglaltakat megtartotta, határozata megfelel a Kúriai Ítélet iránymutatásának. Kiemelte, hogy a Kúria által a megismételt eljárásra és döntésre megszabott keretek az elsőfokú bíróság jogszerűségi vizsgálatának korlátait is jelentették. Erre figyelemmel a megismételt közigazgatási hatósági eljárás és a per tárgya is kizárólag a bírság összegszerűsége lehetett. Kiemelte, hogy a felperesek által még mindig vitatott kérdésben a Kúria már döntött, az ítélt dolog vitássá tételére pedig ebben az eljárásban már nem volt mód.
- [18] Az Új Bírságközlemény alkalmazhatósága körében megállapította, hogy nem helytálló az a felperesi érvelés, hogy a Kúriai Ítélet a Régi Bírságközlemény alkalmazását írta volna elő a megismételt eljárásban, a Kúria ítéletében ugyanis nem adott arra vonatkozó iránymutatást, hogy az alperesnek melyik bírságközleményt kell alkalmaznia. Rámutatott, az alperes az Új Bírságközleményt a 83. pontjára figyelemmel alkalmazta, mert a közlemény közzétételének időpontjában az eljáró Versenytanács még nem közölte előzetes álláspontját a felperesekkel. Megjegyezte, hogy az alperes által kiadott bírságközlemény nem jogszabály, hanem egy olyan puha jogi eszköz (soft law), amely az alperes bírságolás körében követett aktuális (változtatható) jogalkalmazási gyakorlatának alapjait ismerteti. Hangsúlyozta, hogy a bíróságnak nem azt kell vizsgálnia, hogy a határozat összhangban áll-e a közleményben foglaltakkal, hanem azt, hogy a határozat a jogszabályoknak megfelel-e. Az Új Bírságközlemény 83. pontjával összefüggésben kiemelte, hogy az nem visszaható, hanem azonnali hatályt állapít meg, vagyis az Új Bírságközlemény a folyamatban lévő (még nem lezárt) jogviszonyokra is alkalmazandó, ez pedig a magyar jogrendben megengedett. Utalt arra is, hogy a bírságkiszabás releváns jogszabályi alapjai (Tpvt. 78. §) a jogsértés elkövetése óta érdemben nem változtak, ezért azzal a per felperesei is tisztában lehettek. Hivatkozott az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) Dansk Rørindustri (C-189/02.P., C-202/02.P., C-205/02.P., C-208/02.P. és C-213/02.P. számú egyesített ügyében), valamint Archer Daniels Midland (C-397/03.P. számú) ügyben hozott ítéleteire és abból azt a következtetésre vonta le, hogy a versenyszabályok megfelelő alkalmazása megköveteli, hogy a versenyhatóság bármikor a bírságok növeléséről dönthessen. Ezért a felpereseknek eleve nem keletkezik sem olyan jóhiszeműen szerzett és gyakorolt joga, sem olyan jogos várakozása, hogy a hatóság nem fog idővel változtatni a bírságok mértékén, vagyis nem fog idővel új számítási módszert kidolgozni.
- [19] Állította, hogy a tisztességes eljárás követelményének sérelmét a felperesek a perben nem tudták igazolni. E körben figyelembe vette, hogy a felperesek megismerték és érdemben

Kfv.II.37.814/2020/12.

nyilatkozhattak az előzetes álláspontra. Megállapította, hogy önmagában az Új Bírsághozjárás alkalmazása nem teheti az eljárást tisztességtelenné, hiszen a tisztességes eljárásból való jog magának az eljárásnak és nem az eljárás eredményeként hozott döntésnek a minőségét hivatott biztosítani. Hangsúlyozta azt is, hogy a felperesek jogorvoslati lehetőségtől nem estek el, mind az alaphatározattal, mind a megismételt eljárásban hozott határozattal szemben keresettel élhettek, vagyis mindkét esetben volt olyan jogorvoslati fórum, amely érdemben felülbírálhatta az alperesi döntést. Megállapítása szerint nem tartozik a jogorvoslatból való jog körébe, és ilyet a Kúria sem írt elő, hogy az új bírságnak összességében alacsonyabbnak kell lennie, mint a hatályon kívül helyezettnek. E körben arra is hivatkozott, hogy a jogorvoslat eredményeként az alperes valamennyi felperes jogsértését ténylegesen, összességében, enyhébben szankcionálta, valamennyi felperes esetében az alaphatározatban kiszabott bírsághoz képest alacsonyabb összegű bírságot szabott ki. Minderre figyelemmel a felpereseknek az EJEE, az Alaptörvény, a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény és a Ket. alapelvi rendelkezéseire alapított kereseti érvei nem foghattak helyt.

- [20] Az érintett piac Kúriai Ítéletnek megfelelő meghatározása körében arra utalt, hogy a lakáscélú és a szabad felhasználású, de jelzáloggal fedezett devizahitelek egy árupiacra tartozását vitató hivatkozásokkal kapcsolatban az alperes már a határozatának 85. pontjában is kifejtette, hogy a figyelembe vett devizaalapú jelzáloghiteleknek azonosak a főbb jellemzőik (lakáscélú ingatlanra bejegyzett jelzálogjog biztosítja a fedezetet, nagy összegű, hosszú távra szóló kötelezettségvállalások, viszonylag alacsonyabb kamatok mellett érhetőek el és jellemzően lakáscél kielégítését szolgálják). Emellett rögzítette, hogy a határozat 92. pontja szerint a jogsértés mindkét hiteltípust érintette, így, még ha külön piacra tartozóként is határoznánk meg ezeket a hiteleket, akkor is mindkettőből elért bevételt figyelembe kell venni a releváns forgalom meghatározásakor. Elfogadta az alperes azon számítását (határozat 209. pont), amely az ingatlanfedezetű végtörleszhető devizahitel állományon keletkezett bevételt vette figyelembe, végtörleszhetőnek pedig azokat a hiteleket tekintette, amelyeket a régi Hpt. 200/B. § (2) bekezdés a) és b) pontjainak megfelelően. Ezek ugyanis olyan objektív ismérvek, amelyekre nem volt és nem is lehetett kihatása a felperesek jogsértő magatartásának. A további pontokban meghatározott feltételek teljesülését (a fogyasztó döntését) a jogsértés befolyásolhatta, ezért az nem volt figyelembe vehető, míg az utolsó feltétel pedig csakis utólagosan vizsgálható. E körben utalt arra is, hogy valamennyi feltétel együttes teljesülése nem a végtörleszhető, hanem csupán a ténylegesen végtörlesztett devizahitelek körét adja, az alperes pedig kifejezetten nem csak a ténylegesen végtörlesztett, hanem a végtörleszhető hitelállományon keletkezett bevételből kívánt kiindulni. Emellett rámutatott arra is, hogy a felperesek magatartása egy egységes, jogsértő cél, a végtörleszhető hitelek kiváltására nyújtott hitelek kibocsátásának korlátozására irányult, amely így hatással lehetett a ténylegesen végtörlesztett hitelek kiváltásának feltételeire is, ami pedig a jogsértés gazdasági jelentősége körében mindenképpen értékelhető.
- [21] Elfogadta az alperesi álláspontot, amely a releváns forgalom meghatározása körében nem vonta le a bevételekből a forrásköltségeket, valamint a végtörlesztésen elszenvedett veszteségeket, ugyanis a jogsértés gazdasági jelentőségét nem az elért profit, hanem a hiteleken realizált árbevétel fejezi ki megfelelőbben. Nem vétett hibát – érvelése szerint – az alperes akkor sem, amikor a releváns forgalom összegét nem csökkentette a közterhek levonásával, erre egyrészt nem volt jogszabályi kötelezettsége, másrészt a korábbi határozatának bírságot kiszabó részéhez nem volt kötve, mert azt a Kúria hatályon kívül helyezte, harmadrészt nem lépte túl a Kúria által megállapított tényállás kereteit és a megismételt eljárásra előírtakat, a Kúriai Ítélet ugyanis nem tartalmaz olyan kifejezett

Kfv.II.37.814/2020/12.

megállapítást vagy előírást, amely alapján az alperesnek a közterheket le kellett vonnia. A tisztességtelenség miatt visszafizetett összegek releváns forgalomból történő levonása körében elfogadta azt az alperesi álláspontot, amely szerint a felperesek a jogsértés időpontjában, a stratégiájuk kialakításakor értelemszerűen nem vehették figyelembe azt, hogy a jogsértést követő három év múlva semmisnek fognak minősülni a hitelszerződések egyes kikötései. Az, hogy a jogalkotó utóbb jóváírásra kötelezte a bankokat, nem jelenti azt, hogy az Elszámolási tv. visszamenőlegesen csökkentette volna a bankok bevételeit. A felperesekkel szemben jogsértésük miatt kiszabott bírság nem értelmezhető kétszeres visszafizetési kötelezettségként, mert az esetleges fogyasztói kárigény nem mosható össze a Tpvt. rendelkezéseiből fakadó versenyjogi felelősséggel.

- [22] A jogsértés időtartama körében jogszerűnek fogadta el az alperesi számítást, amely a jogsértés időtartamát a 2011. szeptember 15. és 2012. január 30. napja közötti időtartamban állapította meg, a Kúria ugyanis az ítéletében rögzítette, hogy a felperesek már a 2011. szeptember 15-i retail risk reggelin jogsértést követtek el, ezért irreleváns az, hogy a végtörlesztéssel kapcsolatos jogszabályi módosításokat csak a Végtörlesztési tv. hatályba lépésekor, 2011. szeptember 29. napján ismerték meg a felperesek.
- [23] Nem fogadta el azt a felperesi hivatkozást, amely hiányolta a konkrét pontszámok megjelenítését, ugyanis azt sem a Tpvt. 78. § (3) bekezdése, sem pedig a Kúriai Ítélet nem írta elő az alperes számára. E körben utalt arra, hogy a bírság mértéke meghatározásának a Kp. 85. § (5) bekezdésében foglaltaknak kell megfelelnie, vagyis jogi és nem pedig bizonyos számtani törvényszerűségeknek.
- [24] Nem fogadta el azt a felperesi érvelést, amely szerint az alperes kötve volt a korábbi, alaphatározata szerinti mérlegeléshez. A Kúria az alaphatározatot ugyanis a bírság körében hatályon kívül helyezte, és az alperest új eljárásra kötelezte, így az alperes éppen a Kúriai Ítélet miatt volt köteles lefolytatni a megismételt eljárását és ismételten mérlegre tenni a jogsértés összes körülményét. A hatályon kívül helyezésre figyelemmel nem volt olyan mérlegelés, amelyhez az alperes kötve lehetett volna. A jogsértés súlyának mérlegelése és a jogsértés jellege körében kiemelte, hogy a Kúriai Ítélet egyértelműen rögzítette, hogy a felperesek magatartása, a versenytársak közötti kibocsátás korlátozására irányuló megállapodás a legsúlyosabb kartellek közé tartozik. A piaci hatás körében utalt arra, hogy a jogsértés súlyát a Tpvt. 78. § (3) bekezdése alapján kifejezetten figyelembe kell venni, így az a felperesi érveléssel szemben kétszeres értékelésnek nem tekinthető.
- [25] Megállapította azt is, hogy az alperes jogszerűen értékelte a felperesek jogsértéshez való viszonyulását kifejező súlyosító és enyhítő körülményeket is. A kétoldalú találkozók körében kiemelte, hogy azok új színteret adtak a jogsértésnek, ezért megalapozottan került sor az ezeken részt vevő vezető tisztségviselők érintettségének közepes fokú súlyosító körülményként történő értékelésére.
- [26] Az I. rendű felperes versenyzői magatartásra való hivatkozása körében kiemelte, hogy az általa bevezetett kiváltó hitelek kamatai a versenytársai által kínált hasonló termékekhez képest átlagosak voltak, saját korábbi (kiváltásra nem használható) jelzáloghiteleinél pedig jóval magasabb árazással rendelkeztek.
- [27] A III. rendű felperes második retail risk reggeliről való távolmaradása körében megállapította, hogy az alperes azt megfelelően, okszerűen mérlegelte, és vette figyelembe azt kisfokú enyhítő körülményként, figyelemmel arra, hogy a III. rendű felperes tudott erről a találkozóról, stratégiáját az egyeztetésekre figyelemmel alakította ki, továbbá maga is úgy nyilatkozott, hogy ezen a reggelin azért nem vett részt, mert dolga volt. Az állami beavatkozás körében rámutatott arra, hogy az alperes azt kiemelt fokú enyhítő körülményként értékelte valamennyi felperes vonatkozásában. Végül arra utalt, hogy tevőleges jóvátételként,

Kfv.II.37.814/2020/12.

illetve utólagos megfelelési programként hivatkozott felperesi intézkedések nem voltak a perbeli esetben enyhítő körülményként figyelembe vehetők, azok széles körű érvényesüléséről ugyanis nem lehet szó, amit az is jól mutat, hogy a tevőleges jóvátétel nyújtására ténylegesen nem is került sor.

A felülvizsgálati kérelmek

- [28] Az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen az elsőfokú ítélet perköltség és illeték megfizetésére vonatkozó rendelkezésekre kiterjedő hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezését kérte. Másodlagos kérelme az elsőfokú ítélet megváltoztatására irányult, a perköltség és az illeték megfizetésére vonatkozó rendelkezésekre kiterjedően, akként, hogy az alperesi határozatot a Kúria semmisítse meg és az alperest kötelezze új eljárás lefolytatására. Harmadlagosan kérte az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezéseinek hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság e tekintetben történő új határozat meghozatalára kötelezését.
- [29] A II. rendű felperes elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és a jogszabályoknak megfelelő új határozat meghozatalára utasítását kérte. Másodlagosan kérte a jogerős ítélet megváltoztatását, az alperesi határozat megsemmisítését és az alperes jogszabályoknak megfelelő új eljárás lefolytatására kötelezését. Harmadlagos felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezéseinek hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság jogszabályoknak megfelelő perköltségre vonatkozó határozat meghozatalára utasítását.
- [30] A III. rendű felperes elsődlegesen a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 121. § (1) bekezdés a), illetve b) pontjai alapján kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és a kereseti kérelemnek megfelelő új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatását, az alperes határozatának megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését. Ezek mellett önállóan is kérte az alperesnek fizetendő perköltségre vonatkozó ítéleti rendelkezés megváltoztatását, egyrészt az egyetemleges kötelezés helyett a fizetendő perköltség felperesenként egyenlő mértékben történő meghatározásával, másrészt a fizetendő perköltség jelentős mérséklésével, megváltoztatási jog hiányában kérte az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és a kérelemnek megfelelő új határozat hozatalára utasítását.
- [31] A IV. rendű felperes elsődlegesen a jogerős ítélet egészben történő hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján. Másodlagosan kérte a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alapján a jogerős ítélet megváltoztatását, az alperesi határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését. Emellett kérte az elsőfokú ítélet perköltség viselésére vonatkozó részben történő hatályon kívül helyezést.
- [32] Az V. rendű felperes elsődlegesen a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte, másodlagosan a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alapján a jogerős ítélet megváltoztatását, az alperesi határozat megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.
- [33] A VI. rendű felperes elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását, másodlagos az ítélet megváltoztatását, az alperes határozatának megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérte. Harmadlagosan kérte az elsőfokú ítélet hatályon kívül

Kfv.II.37.814/2020/12.

helyezését és az elsőfokú ítélet új eljárás lefolytatására utasítását az alperesnek fizetendő perköltségre vonatkozó ítéleti rendelkezés vonatkozásában.

A felülvizsgálati kérelmek indokolása

A tisztességes eljáráshoz, hatékony jogorvoslathoz való jog sérelme, jogos várakozás, Ket. 109. § (4) bekezdésének megsértése

- [34] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben állították, hogy az elsőfokú ítélet sérti a tisztességes eljáráshoz és hatékony jogorvoslathoz való jogot, továbbá a súlyosítási tilalom követelményét. E körben hivatkoztak az EJEE 6. és 13. cikkeinek, az Alaptörvény XIV. cikk (1) bekezdésének és XVIII. cikk (7) bekezdésének, illetve az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének megsértésére.
- [35] Kifogásolták, hogy az elsőfokú ítélet figyelmen kívül hagyta a Kúriai Ítélet megismételt eljárásra adott két iránymutatását, az alperes ugyanis az alaphatározathoz képest a megismételt eljárásban súlyosabbnak minősítette a jogsértést, annak ellenére, hogy a Kúria ítéletének [254] bekezdésében a megismételt eljárásra adott iránymutatás rögzítette, hogy a jogsértés összességében enyhébb súlyú. Az elsőfokú bíróság tévesen értékelte úgy, hogy a megismételt határozat mindkét iránymutatásnak megfelelt, azzal, hogy újra meghatározta az érintett piacot, és ezáltal csökkentette a jogsértés súlyát. Ezzel szemben megállapítható, hogy a megismételt eljárásban hozott határozatnak az érintett piac meghatározásán túl is csökkentenie kellett volna a jogsértés súlyát, tekintve, hogy a Kúriai Ítélet megállapította, hogy nem jött létre átfogó terv 2011. szeptember 15-én. Azt állították, hogy mivel az Új Bírágközlemény alkalmazása a felperesek számára kedvezőtlenebb bírság-kiszámítási módszert tartalmaz, így annak alkalmazása ellentétes a Kúriai Ítélet iránymutatásával, az ugyanis a jogsértés súlyának csökkentését írta elő.
- [36] Hivatkoztak a Ket. 109. § (4) bekezdésének megsértésére, és a Kúria Kfv.II.37.251/2015/3. számú ítéletére, amiből az következik, hogy a hatóság nem értelmezheti formálisan és különösen nem visszaélészerűen a közigazgatási bíróság döntését, hanem a bírósági ítéletet tartalmilag úgy kell értékelnie, hogy a hatékony és tényleges jogvédelem a gyakorlatban is érvényesüljön. Azt állították, hogy az alperesi határozat formálisan eleget tesz a Kúriai Ítéletnek azzal, hogy az iránymutatásban foglalt konkrét szempontokat újramérlegelte, azokat feltárta, azonban az Új Bírágközlemény szerinti eltérő mérlegelési keretrendszer alkalmazása miatt annak eredménye a Kúriai Ítéletben foglaltakkal teljesen ellentétes, azt teljességgel kiürítette.
- [37] Állították, hogy nem azt kérdőjelezték meg, hogy az alperes jogosult általánosságban változtatni a bírságolási gyakorlatán, azonban az alperes egyedi eljárási döntésének meg kell felelnie az Alaptörvény tisztességes eljáráshoz való jogot biztosító XXIV. cikk (1) bekezdésének és a jogbiztonság Alaptörvény B. cikkében foglalt követelményének. Érvelésük szerint a megismételt eljárásban új bírságközlemény alkalmazása akkor lehetséges, ha a megismételt eljárás teljesíti a Ket. 109. § (4) bekezdésében rögzített követelményeket. Az alperes által az Új Bírágközlemény alkalmazása nem indokolható azzal, hogy az Új Bírágközlemény erről így rendelkezik, hiszen a perbeli esetben egy lezárt, res iudicata jogviszonyról van szó, ahol kizárólag a bírság összegére vonatkozó rész került vissza korrekció céljából az alperes részére, mert a Kúria csak a szankció kapcsán helyezte hatályon kívül a döntést.
- [38] Érvelésük szerint nem volt helye a bírság teljes újramérlegelésének. E körben utaltak az elsőfokú ítélet [48] bekezdésére, és előadták, hogy bár a Kúria az ítélet rendelkező részében valóban az alaphatározat „bírságra vonatkozó rendelkezéseit” helyezte hatályon kívül,

Kfv.II.37.814/2020/12.

azonban ez kizárólag eljárásjogi szükségszerűségből fakadt, mert a bíróság nem tudja a felülvizsgált döntést annak összecszerúsége tekintetében csak részben hatályon kívül helyezni. Az ítélet indokolásával, iránymutatásával összhangban azonban a Kúriai Ítélet csupán az okszerűtlennek tartott mérlegelési szempontok tekintetében tartotta az alaphatározatot jogszerűtlennek, ezért a megismételt eljárásnak is csupán ezekre, ezek korrekciójára szabadott volna korlátozódnia. Kiemelték azt is, hogy a bírósági felülvizsgálatnak ki kell terjednie az iránymutatással nem érintett részek változatlanóságának ellenőrzésére is, az ezzel ellentétes gyakorlat ugyanis a közigazgatási döntések bírósági felülvizsgálatának célját sértené. E körben hivatkoztak az Alkotmánybíróság 18/2017. (VII. 18.) AB határozat (10) bekezdésére.

- [39] Kiemelték, hogy a Kúriai Ítélet iránymutatásából közvetetten megállapítható, hogy a Kúriai Ítélet is abból indul ki, hogy az alperes nem változtathatja meg alapvetően az értékelési keretrendszert, a Kúria egyértelműen meghatározta ugyanis, hogy milyen terjedelemben kell és lehet az alperesnek a megismételt eljárása során eltérnie a korábbi határozatától. Az elsőfokú bíróság a Ket. 109. § (4) bekezdésének és a Kp. 97. § (4) bekezdésének megsértésével túlzottan leszűkítve a bírósági iránymutatás követésének vizsgálatát, az iránymutatásban megfogalmazottak formalisztikus ellenőrzésére szorítkozott, figyelmen kívül hagyva az alperesi határozat túlterjeszkedését az iránymutatásban foglaltakon, s ennek révén a Kúriai Ítéletet kiüresítette.
- [40] Arra is hivatkoztak, hogy a Kúriai Ítélet [235] bekezdéséből és a Ket. 109. § (4) bekezdéséből az következik, hogy az alperes érdemi és megfelelő indokolás nélkül nem alkalmazhatta volna az Új Bírságközleményt az eljárása során és azzal, hogy a jogerős ítélet az Új Bírságközlemény alkalmazását jogszerűnek minősítette, jogkérdésben tért el a Kúriai Ítélettől, azaz az EBH2017.K.20. szám alatt közzétett kúriai határozattól.
- [41] Rámutattak, egy olyan megismételt eljárásban, amelynek tárgya kizárólag a bírság kiszabása, azzal, hogy az alperes egyoldalúan áttért a bírságkiszabás eljárása és elvei tekintetében egy korábitól teljesen eltérő és azzal össze nem vethető rendszerre, ellehetleníti, hogy a megismételt eljárásra irányadó kúriai iránymutatások ellenőrizhetőek legyenek. Hivatkoztak ezen túlmenően a Kúria BH.2016.155 szám alatt közzétett eseti döntésére, amely szerint az új eljárásra irányadó összefoglalást nem lehet elszakítva értelmezni az ítéletben szereplő tényállástól és attól a jogvitától, amely a felek között az adott ügyben felmerült.
- [42] Utaltak arra is, hogy az ítéleti érveléssel szemben a Kúriai Ítélet értelemszerűen nem foglalhatott állást a Régi, illetve az Új Bírságközlemény alkalmazása tekintetében, figyelemmel arra, hogy a Kúriai Ítélet időpontjában az Új Bírságközlemény még nem létezett. Az eldöntendő kérdés továbbá nem az, hogy az alperes milyen körülmények között térhet el a saját bírságközleményétől, hanem az, hogy jogosult-e egy megismételt eljárásban az alperes érdemi és megfelelő indokolás nélkül olyan szabályok szerint kiszabni a bírságot, amelyek eltérnek a korábbi határozatban foglaltaktól, így amelyekre nézve a Kúriai Ítélet nem tartalmazhatott iránymutatást. Az alperesi határozat elismerten más szabályokat alkalmazott a megismételt eljárásban, mint korábban, az új szabályok továbbá annyira eltérőek, hogy a két szabályrendszerben használt kategóriák és számítási módszerek egymással nem összevethetőek. Kifejtették, hogy az Új Bírságközlemény alkalmazása miatt nem ítélt meg kellő egyértelműséggel, hogy az alperes a megismételt eljárásban a Kúriai Ítélet iránymutatásai között járt-e el. Az Új Bírságközlemény alkalmazásával ugyanis nem értelmezhetőek a Kúriai Ítélet Régi Bírságközlemény alkalmazása tekintetében adott iránymutatásai. Hivatkoztak e körben az Ákr. 2. §-ára is.

Kfv.II.37.814/2020/12.

- [43] A tisztességes eljárás körében arra hivatkoztak, hogy az elsőfokú ítélet megállapításával szemben a tisztességes eljárás és annak eredménye egymástól nem választható el, csak a tisztességes eljárás vezethet ugyanis a tisztességes eljárás jogának megfelelő eredményhez.
- [44] Utaltak arra az Új Bírságközlemény alkalmazása körében, hogy a jogsértés elkövetésekor, de még az alapügyben folytatott eljárás idején sem volt előre látható a bírságolási politika ilyen mértékű súlyosbodása, így a változtatás sérti a jogbiztonságot, a törvényes várakozásokat, továbbá ellentétes a jogorvoslati jog lényegével is. Hivatkoztak az Alaptörvény B cikk (1) bekezdésére és XXVIII. cikk (7) bekezdésére is, kiemelve, hogy a súlyosabb bírságolási rezsimre való áttérés ellentétes a jogorvoslati jog lényegével, hiszen a jogorvoslati eljárást a felperesek a szankció enyhítésére és nem súlyosítására kezdeményezték. Az alperes eljárása a feleket elrettenti a jogorvoslattól. Kiemelték, nem hagyható figyelmen kívül, hogy a perbeli határozat egy megismételt eljárásban született, az eljárást kizárólag azért kellett megismételni, mert a Kúria döntése szerint az alperes jogellenesen szabta ki a bírságot, vagyis ha az alperes eredetileg is jogszerűen járt volna el, fel sem merülhetne az Új Bírságközlemény alkalmazása. Álláspontjuk szerint a jogviszony az alaphatározat meghozatalakor lezárult abból a szempontból, hogy az alperes ekkor élt mérlegelési jogával az ezt követő megismételt eljárás tárgya pedig korlátozott, a Kúriai Ítélet által determinált volt.
- [45] Előadták, hogy az Új Bírságközlemény alkalmazása a felperesek alapvető eljárási jogait is sérti, az ügyfél ugyanis joggal várhatja el, hogy a súlyos eljárási jogszabálysértés miatt megismételt eljárás során olyan helyzetbe kerülhessen, mintha a hatóság eleve jogszabályszerűen járt volna el. Azzal is érveltek, hogy nem releváns az, hogy a felperesek általában számíthattak-e arra, hogy az alperes változtat-e a bírságolási politikáján, hanem az releváns, hogy a felpereseknek előre kellett-e látniuk, hogy a megismételt eljárásban számukra kedvezőtlen bírságszámítási módszert alkalmaz az alperes annak ellenére, hogy a Kúria hatályon kívül helyezte az alperes korábbi bírságszámítását, és arra adott iránymutatást, hogy a jogsértés súlyát csökkentse. Rámutattak arra, hogy a Kúria a jogsértés súlyának csökkentését írta elő és ez az előírás jogos várakozást teremtett a felperesek számára.
- [46] Kifogásolták, hogy a jogerős ítélet az alperes azon érvelését is kritikai vizsgálat nélkül vette át, hogy a Kúriai Ítélet szerint a Régi Bírságközlemény alulsúlyozza a kiszabható bírságösszegeket. Azt állították, hogy ez a megállapítás iratellenes, a Kúriai Ítélet [229] bekezdéséből ugyanis mindösszesen az következik, hogy a bírságközlemény az érintett piac méretét helyezte a bírságkiszabás központjába, a többi Tpv. 78. § (3) bekezdésében említett szempontot csak ezt követően, ezen keresztül érvényesítette. A Kúriai Ítélet nem tett tehát olyan megállapítást, hogy a felperesekre kiszabott bírság túlzottan alacsony lenne.
- [47] Kifogásolták az elsőfokú ítélet indokolását, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (4) és (5) bekezdéseire hivatkozva. Kiemelték, hogy az ítélet indokolása az alperesi érvek érdemi mérlegelése nélküli tudomásulvétele, továbbá a felperesek által előadott érvek cáfolat nélküli figyelmen kívül hagyása. Mindezzel az elsőfokú bíróság kiüresítette a jogorvoslati fórum eljárását és ellehetlenítette a felperesek számára a hatékony jogorvoslathoz való jog gyakorlását. A IV. rendű felperes e körben azt is sérelmezte, hogy a jogerős ítélet olyan szempontokra is hivatkozik, amelyek az alperesi határozatban nem jelentek meg (a jogsértést segítene csökkenteni a releváns forgalom összegét, végtörleszthető, illetve végtörlesztett hitelek). A VI. rendű felperes azt is kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem nézett utána az alperes állításai alátámasztására megjelölt döntéseknek, nem ellenőrizte, hogy azok milyen jogviszonyokra vonatkoznak. Ez - álláspontja szerint - nem meríti a tényleges, teljes felülvizsgálat és bírósági jogorvoslathoz való jog követelményét, amelyet az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és az EJEE 6. cikke, a tisztességes eljáráshoz való jog körében előírt.

Kfv.II.37.814/2020/12.

- [48] Sérelmezték a Kp. 85. § (5) bekezdésének megsértését, arra hivatkozva, hogy az alperes a bírságszámítás során eltekintett a konkrét pontszámok megjelenítésétől, a pontszámok ismerete nélkül azonban nem állapítható meg a mérlegelés okszerűsége és a mérlegelés szempontjai. Álláspontjuk szerint a Tpv. 78. §-ának és a Ket. 1. § (2) bekezdésének nem felel meg az olyan határozati indokolás, amelyből nem állapítható meg, hogy az alperes egy adott tényhez milyen súlyt rendelt a bírságolás során. Azt is állították, hogy iratellenes az a megállapítás, hogy az Új Bírságközlemény nem ír elő pontozást [Bírságközlemény (15) bekezdés, melléklet]. E körben előadták, hogy az alperes mérlegelése nem csak abból áll, hogy mely körülményeket vesz figyelembe, hanem abból is, hogy ezeket a körülményeket milyen súllyal (milyen pontszámmal) veszi figyelembe. Az V. rendű felperes e körben arra is hivatkozott, hogy nem állapítható meg a határozatból, hogy a felek mekkora pontszámot kaptak a verseny veszélyeztetettségére, és mekkorát a jogsértés piaci hatására. Az alperes emiatt elmulasztotta közleménye előírásának megfelelően megindokolni, hogy a jogsértés súlyán belül hogyan értékeli a verseny veszélyeztetettségét és a jogsértés piaci hatását, és így nem vizsgálható, hogy az alperes valóban nem hártíja-e semmilyen mértékben felperesre a bizonyítatlanság terhét, illetve hogy a Ket. 109. § (4) bekezdésének az értékelése megfelel-e. A VI. rendű felperes utalt az EUMSZ 296. cikk (2) bekezdésére, amely hasonló indokolási kötelezettséget ír elő, és amelynek megsértése olyan lényeges eljárási szabálynak minősül, amelyet külön kell választani az indokolás megalapozottságának kérdésétől. Utalt arra, hogy az indokolásból egyértelműen ki kell tűnnie a jogi aktust meghozó intézmény érvelésének oly módon, hogy az érdekelt megismerhessék az intézkedés indokait, a hatáskörrel rendelkező bíróság pedig gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét. Erre tekintettel a megismételt eljárásban hozott határozat, amely kizárólag az értékelendő körülményeket listázza, hibás és megalapozatlan. Érvelése szerint az Új Bírságközlemény létezése nem menti fel az alperest az alól az általános elvárás alól, hogy megfelelő indokolást adjon határozatában.
- [49] Vitatták az Új Bírságközlemény hatályba lépést előíró, (83) bekezdését. Állították, hogy az Új Bírságközlemény megismételt eljárásokra vonatkozó átmeneti rendelkezése sérti a jogbiztonság, az előreláthatóság és a kiszámíthatóság követelményét, valamint a bírósághoz fordulás jogát.
- [50] Az Új Bírságközlemény hatálya kapcsán a IV. rendű felperes kiemelte, hogy nincs olyan közjogi fogalom, hogy azonnali hatályú jogszabály. A perbeli esetben az ügy körülményeire tekintettel a felperesek és az alperes közötti közigazgatási jogviszony már létrejött, erre a jogviszonyra új szabályok alkalmazása egyértelműen visszaható hatályú. Hangsúlyozta, hogy nem a visszaható hatályt vitatta, hanem azt, hogy az Új Bírságközlemény alkalmazásával a jogerős ítélet a Kúriai Ítélet iránymutatásával, vagyis a jogsértés súlyának csökkentésével ellentétesen állapította meg a bírságot.
- [51] A VI. rendű felperes kitért e körben arra is, hogy az elsőfokú ítélet a visszaható hatály kérdését eltérően értelmezi az ítéleten belül, mert a [36] bekezdésben úgy ítélte meg az elsőfokú bíróság, hogy nem visszaható hatály, ha lezárt jogviszonyokra alkalmazza az alperes az Új Bírságközleményt, amivel szemben az ítélet [49] bekezdésében már akként foglalt állást, hogy az Elszámolási tv. miatt nem kell visszamenőlegesen csökkenteni a bankok bevételeit, mivel az nem érintette a 2011. évi forgalmukat 2012-ben az adóbevallás évében, annak ellenére, hogy a felpereseknek módosítaniuk kellett a számviteli beszámolóikat, adóbevallásukat az Elszámolási tv. alapján. Álláspontja szerint ez sérti a tisztességes eljárás követelményét.
- [52] E körben az V. rendű felperes hivatkozott az EUB C-189/02. P. számú ügy [202] bekezdésére, [222] bekezdésére és [223] bekezdésére és az Alkotmánybíróság 30/2014. (IX. 30.) AB határozat [106] és [108] bekezdéseire. Kiemelte, hogy az elsőfokú ítéletnek az Új

Kfv.II.37.814/2020/12.

Bírságközlemény alkalmazását elfogadó része nem veszi figyelembe, hogy a perbeli esetben egy megismételt eljárásról van szó, ez a tényállási elem pedig mind az EUB C-189/02. P. számú ügytől, mind pedig az Archer Daniels Midland ügytől megkülönbözteti a perbeli ügyet, ott ugyanis a felek nem egy megismételt eljárásban kifogásolták az új jogalkalmazási gyakorlatot, hanem egy korábbi ügy enyhébb megítélését kérték számon az Európai Unió Bizottságán. Utalt az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) 42750/09. számú ügyben hozott ítéletére, amelyben az EJEB úgy ítélte meg, hogy azt kell vizsgálni, hogy az eljárás alá vont cselekménye elbírálásakor (illetve elkövetésekor) megállapítható volt-e a joggyakorlat fejlődésének egy olyan érzékelhető folyamata, amelyből a hátrányos változás észszerűen előrelátható volt. Ezen EJEB előtti ügyben azonos jogsértés miatti, azonos szankció megállapításának különböző fázisai között változott meg a joggyakorlat egy büntetőügyben, azonban a perbeli esetben még ennél is hangsúlyosabb az azonosság az alaphatározat és a perbeli határozathoz vezető eljárás között, ugyanis a jogalkalmazási gyakorlat megváltozására egy azonos ügyben, azonos célból szükségessé vált megismételt eljárás során került sor. Azt állította, hogy egy megismételt eljárás során a feleknek jogos várakozása, sőt joga van arra, hogy ugyanazok az anyagi jogszabályok kerüljenek alkalmazásra, mint az alapeljárás során. Arra is utalt, hogy a perbeli esetben az Új Bírságközlemény hatályba lépése és a perbeli esetben való alkalmazása az alperes kizárólagos belátásán és döntésén múlt, és nem egy olyan külső körülményen (bíróági jogfejlődés), amely a döntést hozó szerv számára is kvázi adottság. Ilyen esetben pedig az előreláthatóság tesztjét rendkívül szűken lehet csak értelmezni.

- [53] Az I. rendű felperes rámutatott, hogy a súlyosítási tilalom követelményének az alperes által lefolytatott megismételt eljárásban és az azt felülvizsgáló bíróági eljárásban is érvényesülnie kellett volna, figyelemmel egyrészt a tisztességes eljáráshoz való joggal és a hatékony jogorvoslati joghoz való joggal fennálló szoros kapcsolatra, továbbá a kartell eljárások büntetőjogi jellegére. A súlyosítási tilalom lényege pedig éppen az, hogy a jogorvoslati jogot annak kockázata nélkül lehessen gyakorolni. A bírságközlemény soft law jellegéből álláspontja szerint nem következik, hogy a bírságközlemények és azok közzététele nem keletkeztet semmilyen jogos várakozást. E körben hivatkozott az Alkotmánybíróság 1392/B/2007. AB határozatára és az EUB joggyakorlatára is.

Releváns forgalom

- [54] A felperesek kifogásolták, hogy az alperesi határozat a Kp. 85. § (2) és (5) bekezdéseinek megsértésével okszerűtlen módon olyan összegeket is a felperesek bevételeinek tekintett és így a releváns forgalom részévé tett, amelyek valójában nem váltak a felperesek bevételeivé. Állították, hogy ez ellentmond a Kúriai Ítéletben foglaltaknak, így végső soron a Kp. 89. § (1) bekezdésének is.

Végtörleszthető hitelek fogalma

- [55] A felperes sérelmezték a végtörleszthető hitelek fogalmának szűkítő alkalmazását, előadva, hogy az alperes kizárólag a régi Hpt. 200/B. § (2) bekezdés a) és b) pontjaiban írt feltételeket vette figyelembe, figyelmen kívül hagyva a végtörleszthető hitel fogalmának jogszabályi meghatározását, és hogy azt a Kúriai Ítélet milyen értelemben használta. Érvelésük szerint a Kúriai Ítélet a végtörleszthető hitel fogalmát a régi Hpt 200/B. § (2) bekezdése szerinti értelemben használta, amikor arra utalt, hogy az állami beavatkozás, azaz a végtörlesztés szabályait megállapító törvénymódosítás a devizahitelek egyébként egységes piacát felosztotta végtörleszthető és nem végtörleszthető hitelekre ([241] bekezdés). Hangsúlyozták,

Kfv.II.37.814/2020/12.

hogy a régi Hpt. 220/B. § (2) bekezdése szerinti feltételek együttes fennállása esetén lehetett kizárólag végtörleszthető hitelről beszélni. Az alperes mellőzte a végtörleszthetőség törvényi fogalmának részét képező feltételek közül az igénybejelentést, azzal indokolva, hogy az igénybejelentés elmaradása a jogsértés következménye lehetett, az befolyásolhatta a fogyasztók magatartását, ezt a megállapítást azonban tényvizsgálat, elemzés nem támasztotta alá, az csak egy intuitív következtetés. A jogerős ítélet az alperesi érvet elfogadva úgy érvelt, hogy a mellőzött törvényi feltételek megvalósulását a jogsértés befolyásolhatta, ez azonban szintén bizonyítatlan tényállítás, ami sérti a Kp. 86. § (1) bekezdését.

- [56] Kifogásolták, hogy az alperes nem vette figyelembe, hogy éppen a szubjektív elemek azok, amelyek elválasztják a devizaalapú jelzáloghiteleket a többi hiteltől. A régi Hpt. 200/B. § (2) bekezdés a) és b) pontjainak megfelelő egyes devizahitelek ugyanis kizárólag akkor válnak az érintett piac részévé, amikor a hitelfelvevő bejelenti a végtörlesztési igényét [c) pont], és bizonyos tartozásokat átvállal [d) pont]. E nyilatkozatok nélkül a devizahitelek nem minősülnek végtörleszthetőnek. Állították, hogy az alperes értékelése ellentétes a Végtörlesztési tv-nyel, a Kúriai Ítélettel és a megismételt határozat érintett piacra vonatkozó fejtegetéseivel.
- [57] Ezen túlmenően kifejtették, hogy a tényleges végtörlesztések azt igazolják, hogy bizonyos mértékig a jogsértés eleve alkalmatlan volt az állítólagos céljára, ezért a bírságolásból indokolt figyelmen kívül hagyni a ténylegesen végtörlesztett állományt. A jogsértés gazdasági jelentőségének meghatározásánál is figyelembe veendő az, ha a jogsértés nem volt alkalmas a céljára, vagyis nem tudta megakadályozni a végtörlesztést. Továbbá tévesen állítja az ítélet, hogy a jogsértés a hitelkiváltás feltételeit is érinthette, ugyanis az alperes határozatában a kibocsátás korlátozása miatt marasztalt, vagyis a kiváltó forinthitelek nyújtásának hiánya miatt és nem a forinthitelek kedvezőtlenebb feltételekkel nyújtása miatt.
- [58] A IV. rendű felperes a végtörlesztett állomány figyelmen kívül hagyásával kapcsolatban arra is utalt, hogy az alperes nem bizonyította, hogy a jogsértés nyilvánvalóan kihatott a végtörlesztett hitelekre. Álláspontja szerint a megismételt eljárásban hozott határozat azon állítása, hogy egységesen érvényesült a kiváltó hitelek nyújtásának korlátozása, ellentétes az alaphatározattal, amely szerint nyilvánvaló, hogy az egyes bankok egyáltalán nem egységesen jártak el a jogsértés alapján, így megalapozatlan az az állítás, hogy a jogsértés egységesen érvényesült, ahogyan az is, hogy a jogsértés nyilvánvalóan érintette az árakat és a feltételeket. Ez az állítás nem alkalmas annak alátámasztására, hogy a jogsértés a végtörlesztett hitelek árára és feltételeire is kihatott. Érvéle szerint a jogsértés hatásának elméleti és nem bizonyított lehetősége nem elegendő ahhoz, hogy az alperes hivatkozhasson rá a végtörlesztett hitelek figyelmen kívül hagyása körében.
- [59] Az V. rendű felperes e körben arra is hivatkozott, hogy a végtörlesztéssel érintett hitelek köréből le kellett volna vonni a végtörleszthető devizaalapú jelzáloghitel-állományra eső azon kamat-, díj- és jutalékbevételek időarányos részét, amely hitelek vonatkozásában legalább igénybejelentéssel éltek a fogyasztók a régi Hpt. 200/B. § (2) bekezdés c) pontja alapján. Azok a fogyasztók ugyanis, akik eljutottak odáig, hogy legalább a végtörlesztési igényt bejelentették, őket a magatartás nem tántorította el a végtörlesztéstől, így ezt a fogyasztói kört egyértelműen nem érintette a jogsértő magatartás. A bírság alapjába tehát olyan fogyasztói kör is beleszámít, akinek a magatartására nem lehetett, nem volt hatással a felek jogsértése. Az alperes erre irányuló vizsgálatot nem folytatott le, és az ítélet is csak feltételezi, hogy a felperesi magatartás kihatott a végtörlesztett hitelek kiváltását biztosító hitelekre, illetve az önerőből megvalósított végtörlesztésekre. Az ilyen hatások felmerülésének elvi lehetősége azonban nem elegendő ahhoz, hogy az a releváns forgalom szempontjából figyelembe vételre kerüljön.

Kfv.II.37.814/2020/12.

- [60] A IV. rendű felperes arra is hivatkozott, hogy az Új Bírságközleményből nyilvánvaló, hogy a tényleges piaci hatások hiányának csökkentenie kell a jogsértés súlyát. Érvéle szerint ezt a jogsértés súlya tekintetében megfelelően értékelnie kellett volna az alperesnek. Az az ítéleti megállapítás, amely szerint az alperes nem értékelte a felperesek terhére a jogsértés tényleges hatásának bizonyíthatatlanságát, helytelen megállapítás, ugyanis a bizonyíthatatlan tényeket a felperesek javára kell értékelni. Amennyiben a felperesek állítása szerint nem volt tényleges piaci hatás, az alperesnek pedig az ellenkezőjére nincs bizonyítéka, akkor az alperesnek a felperesi állításokat el kellett volna fogadnia és a jogsértés súlyát ennek megfelelően kellett volna értékelnie.

Az Elszámolási tv. alapján visszafizetett összegek

- [61] Állították, hogy nem realizált árbevételnek minősülnek az Elszámolási tv. alapján visszafizetett összegek, ezeket ugyanis a felperesek a határozat meghozataláig az Elszámolási tv. szerint tisztességtelenség jogcímén visszafizették a fogyasztóknak. Kiemelték, hogy a határozat kifejezetten elismerte, hogy a visszafizetett összegek „jogilag és számviteli értelemben nem minősülnek bevételnek”, azonban azokat mégsem vonta le a releváns forgalomból. Állították, a jogerős ítélet indokolása polgárjogilag téves és ellentétes a Kúria 2/2014. polgári jogegységi határozatával, a 2/2012. (XII. 10.) PK véleménnyel, továbbá az 1/2005. (VI. 15.) PK véleménnyel, amikor megjegyezte, hogy a felperesek a jogsértés időpontjában a stratégiájuk kialakításakor értelemszerűen nem vehették figyelembe azt, hogy a jogsértést követő három év múlva semmisnek fognak minősülni a hitelszerződések egyes kikötései. Kiemelték, hogy a semmis szerződés a megkötésének időpontjától érvénytelen, megállapításához külön eljárásra nincs szükség. Erre figyelemmel a szerződéskötést követő három év múlva megállapított semmiség téves hivatkozás, a visszafizetésekre az érintett pénzügyintézetek is azért voltak kötelesek, mert az azokat megalapozó szerződéses kikötések már eredendően is semmisek voltak polgárjogilag, így a kérdéses visszafizetésekkel kapcsolatban az előreláthatóság kérdése fel sem merülhet.
- [62] Azzal is érveltek, hogy indokolt figyelembe venni azokat az utólagos eseményeket, beavatkozásokat, amelyek a szektor szereplőinek érintett bevételeit visszamenőlegesen érintették. Amennyiben ugyanis erre nem kerül sor, akkor a bankok kétszeresen fizetik vissza ugyanazt a kamatbevételt, egyszer az adósoknak, egyszer pedig az államnak. Mivel a jogsértő bevételt a bankok már visszaadták teljes egészében a jogosultaknak, a jogszerűen szerzett bevételek bírságolása nem egyeztethető össze a versenyjogi bírságolás alapelveivel. Téves az az ítéleti megállapítás is, amely szerint a bevétel a könyvekben bevétel maradt, ugyanis a visszafizetés miatt a nyilvántartásokat utólag korrigálni kellett.
- [63] Az V. rendű felperes e körben kiemelte, hogy az, hogy visszafizetésre 3 évvel később került sor, amely a felperesek 2011. évi árbevételét már nem érinthette, csak jogtechnikai és számviteli kérdés, ráadásul az ítélet az alperes hibás érvelése miatt figyelmen kívül hagyott egy lényeges körülményt. A 2011. évi beszámolót ugyanis módosítani kellett volna, azonban a jogalkotó kifejezetten eltérően rendelkezett a 2014. évi XL. törvény 44. §-ában, akként, hogy ezt az összeget a jóváírás (elszámolás), a kifizetés (megtérítés) üzleti évének tárgyidőszaki ráfordításai között, rendkívüli ráfordításként kell elszámolni, vagyis a jogalkotó rendelkezése miatt kellett máskor, a kifizetés évében a bevételcsökkentést elszámolni. Arra is hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság azért ítélte a felperesekkel szemben, mert a bíróságok későn ismerték fel a hitelszerződések egyes kikötéseinek tisztességtelenségét és a jogalkotó később írta elő a visszafizetést. A fenti érvelésből az következik, hogy ha a tisztességtelenség megállapítására már 2011-ben sor került volna, akkor ez az összeg már levonható lenne.

Kfv.II.37.814/2020/12.

- [64] A VI. rendű felperes utalt arra is, hogy az elsőfokú ítélet [38] bekezdésében kifejtett érvelés téves, mert az ítélet szerint a semmis szerződések miatt visszafizetett és ezért nem létező árbevételeket az alperesnek joga, sőt, a jogtalan előnyök szerzésének megakadályozása végett kifejezetten kötelessége beleszámítani a bírságalapba. Ez a megközelítés súlyosan sérti a Tptv. 78. § (1b) pontját, továbbá a kétszeres büntetés tilalmát is. Érvelése szerint ezt a tételt az alperesnek a releváns forgalom meghatározása során le kellett volna vonnia.

Közterhek levonása

- [65] Állították, azzal, hogy az alperes a megismételt eljárás során hozott határozatában az alaphatározatban foglaltaktól eltérően a releváns forgalomból nem vonta le a közterheket, sérti a Ket. 109. § (4) bekezdését, a Ket. 114. § (1) bekezdését, és ellentmond a Kúria ítéletének. Kifejtették, hogy az alaphatározattal szemben benyújtott keresetükben a felperesek az alperesnek a közterhek releváns forgalomból való levonására vonatkozó mérlegelési módszerét nem vitatták, így az nem vált a Kúriai Ítéletben sem a felülvizsgálat tárgyává. Erre tekintettel az alperes nem térhetett volna el a korábbi értékelésétől.
- [66] A II. rendű felperes azt is kiemelte, hogy a Kúriai Ítélet [150] bekezdése rögzítette, hogy az eljáró bíróságok és az alperes helyesen állapították meg az ügyben irányadó tényállást, azok a pontosítások, amelyeket a Kúriai Ítélet a tényállásokhoz fűzött, a közterhek levonásának kérdését nem érintette. Mindez nem azt jelenti, hogy a Kúria hallgatott egy kérdésben, ahogyan arra a határozat hivatkozik, hanem hogy a Kúria teljes körűen megvizsgálta a tényállást, ahol ezen módosítani vagy kiegészíteni kívánt, ott ezt megtette, ahol viszont nem tett ilyet, ott a tényállást elfogadta, amely ezzel rögzült a megismételt eljárás vonatkozásában is. Azon kérdések tekintetében pedig, amelyeket a Kúria a felülvizsgálati eljárásban vizsgált, a megismételt eljárásban a hatóság csak a Kúria által a megismételt eljárásra adott iránymutatások keretei között járhat el, a közterhek levonása pedig a Kúria iránymutatásai között nem szerepelt.
- [67] A IV. rendű felperes a költségek, illetve a veszteségek levonása körében azzal érvelt, hogy a releváns forgalomnak megfelelően kellene tükrözni a jogsértés gazdasági jelentőségét, továbbá, hogy az alperesnek mindenképpen értékelnie kellett volna az érintett vállalkozások végtörlesztésre visszavezethető veszteségeit és nehézségeit, ezért a közterheket a releváns forgalomból megfelelő lett volna levonni. Megjegyezte, hogy a forrásköltségek vagy a veszteségek levonását az alperes nem vethette volna el pusztán azért, mert az eltérés lenne a bírságközleménytől, mivel az alperes már eleve eltért az Új Bírságközleménytől a releváns forgalom vonatkozásában. E körben arra is utalt, hogy az alperes szerint a közterhek levonása a Végtörlesztési tv. által előidézett piaci helyzetből adódó speciális körülményekre vezethető vissza, ezek a múltbeli körülmények azonban értelemszerűen nem változtak, vagyis a levonás indoka a megismételt eljárásban hozott határozat meghozatala során is fennállt. Kiemelte azt is, hogy az alperes szerint a közterhek levonása azért sem volt indokolt, mert enyhítő körülményként az alperes a közterhek levonására okot adó körülményt figyelembe vette. Az alaphatározatból egyértelműen kitűnik, hogy az alperes az alapeljárásban mind a releváns forgalomból levonta a közterheket, mind a külső tények körében enyhítő körülményként vette figyelembe a végtörlesztés okozta veszteségeket és nehézségeket. A megismételt eljárásban hozott határozat azonban nem fejtette ki, hogy ettől az értékeléstől miért tér el. Utalt arra is, hogy az Új Bírságközlemény is lehetővé teszi mind a releváns forgalomból történő levonást, mind az enyhítő körülményként értékelést (40. pont).
- [68] Az V. és a VI. rendű felperesek kitértek arra is, hogy a bankadó olyan jogszabály alapján alkalmazott adó, amely forgalmi típusú, mivel közvetlenül a végtörleszthető állományhoz, azaz a devizaalapú jelzálogkölcsönök állományához is kapcsolódik. Ez az adó nem

Kfv.II.37.814/2020/12.

kapcsolódik a végtörleszthető állományon elért nyereséghez, nem kapcsolódik a kamat eredményéhez, vagyis forgalmi típusú adó, ezért ezt az összeget le kellett volna vonni a releváns forgalom összegéből.

A jogsértéssel érintett időszak

- [69] A felperesek (a II. rendű felperes kivételével) vitatták a jogsértéssel érintett időszak meghatározását, e körben arra hivatkoztak, hogy a Kúria ítélete szerint a felperesek között 2011. szeptember 15-én nem jött létre átfogó terv, így azon a napon nem is kezdődhetett meg a Kúriai Ítélet szerinti jogsértés. Előadták, hogy a végtörleszthető devizahitelek nevű piaci szegmens nem értelmezhető 2011. szeptember 29., a Végtörlesztési tv. hatálybalépését megelőzően. Erre figyelemmel a jogsértéssel érintett időszak legalább 15 nappal rövidebb. A 2011. szeptember 20-tól 27-e közötti időszakban nem lehetett még végtörleszteni, tehát a felek szerződése alapján mindenképpen járt a kamat, így ez a bevétel semmilyen módon nem érintett a jogsértéssel.
- [70] Nem vitatták, hogy a Kúria ítélete rögzítette a jogsértés kezdő időpontját és időtartamát, az alperes pedig ezzel összhangban járt el, azonban hangsúlyozták, hogy ettől független kérdés az, hogy milyen bevételt határoz meg az alperes a jogsértéssel érintett releváns forgalomként, márpedig az alperes a jogszabály alapján végtörleszthető devizahitelekből származó bevételt tette a bírságolás alapjává, ami pedig kijelöli a bevételek realizálásának időszakát is.
- [71] A IV. rendű felperes e körben azt is kiemelte, hogy az alperes feltehetőleg a jogsértés eredeti határozatban megállapított időtartamára tekintettel arányosította a 2011. évi összes forgalom alapján a releváns forgalmat (2011. szeptember 15-től 2012. január 30-ig). A Kúriai Ítélet alapján azonban egyértelmű, hogy az arányosítás téves értékelésen alapszik, mert az alperesnek 4 hónapra (2011. szeptember 29-től 2012. január 30-ig) eső összeget kellett volna figyelembe vennie.
- [72] A VI. rendű felperes e tekintetben azt is előadta, hogy a megismételt eljárásban hozott határozat 39. pontja a jogsértést úgy rögzíti, hogy a 2011. szeptember 29-én tartott retail risk reggelin az eljárás alá vontak egy átfogó tervet határoztak el, így a jogsértés kezdő időpontja nem lehet az átfogó terv lehetséges létrejöttét megelőző időpont, sőt, a Kúria azt is megállapította, hogy a 2011. október 3-i ülés volt az, amely a követendő stratégiát stabilizálta és ezért a jogsértés érdemi eleme. Utalt arra, hogy a bírság kiszabása csak akkor jogszerű, ha az az új határozat rendelkező részében megállapított jogsértéshez igazodik. Ennek alapján a bírság kiszabásának alapja az átfogó terv, így a bírság kiszabásakor a kezdő időpont is csak az átfogó terv létrejöttének időpontja lehet. Kifogásolta ebben a körben azt is, hogy az elsőfokú bíróság a VI. rendű felperes fenti érvelését ignorálta, nem adta észszerű indokát annak, lényegében visszautalt az alperesi határozatra és arra, hogy a felperesek 2011. szeptember 15-én valamilyen jogsértést elkövettek. Azt állította, hogy a teljes felülvizsgálat ebben a kérdésben sem történt meg, és utalt a Pp. 346. § (4)-(5) bekezdéseinek megsértésére, figyelemmel a Kp. 84. § (2) bekezdésére is.

A perköltség megfizetésére kötelezés és a perköltség összegének jogsértő volta

- [73] A felperesek azt is állították, hogy az elsőfokú ítélet perköltség egyetemleges megfizetésével kapcsolatos rendelkezése sérti a Pp. 87. § (2) bekezdését. Kiemelték, hogy nem alkotnak a Pp. 30. §-a szerinti kényszerű pertársaságot, illetve a Pp. 37. § a) pontja szerinti pertársaságot sem, az alperesi határozat ugyanis egy egybefoglalt közigazgatási határozat, amelyben az alperes az eljárás alá vontakra vonatkozóan külön-külön, egyedileg címzett kötelezést tartalmazott. A határozatnak tehát jól elkülöníthető részei vannak, amelyek közül mindegyik

Kfv.II.37.814/2020/12.

felperes kizárólag a rá vonatkozó rendelkezést támadta. Így a felperesek között nem jött létre sem a Kp. 19. § (1) bekezdése, sem a Pp. 36. §, illetve 37. § a) pontja szerinti pertársaság. Végül arra is hivatkoztak, hogy a Tpv. sem ír elő egyetemlegességet a bírságfizetés körében a kartelltagokra, ahogyan a bírói gyakorlat sem.

- [74] A perköltség mértéke érvelésük szerint ezen túlmenően eltúlzott, és nem áll arányban az alperes által elvégzett munkával. E körben a Pp. 82. § (3) bekezdésére és a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (2) bekezdésére hivatkoztak. Kifejtették, hogy az elsőfokú bíróság a per nagyon korai szakaszában egyesítette a pert, az alperes egyetlen védíratot készített el, amelyben a felperesek minden érvére nem reagált, ahogyan az alperes a tárgyalást megelőző előkészítő iratában sem értékelte külön-külön a felperesi érveket, az elsőfokú bíróság végül az ügyben egy tárgyalást tartott (2 óra 22 perc időtartamban).

A felperesek további hivatkozásai

- [75] Az I. rendű felperes proaktív magatartásával kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a Kúriai Ítélet megismételt eljárásra adott utasítása rögzítette, hogy az I. rendű felperes végtörleszthető hitelek kiváltására alkalmas termékek kialakítása körében lefolytatott magatartásának értékelését az I. rendű felperes keresetében szereplő vitatása alapján szükséges elvégezni. Az I. rendű felperes az alaphatározattal szembeni keresetében nem vitatta ugyanakkor az alperes által kialakított, ún. proaktivitás teszt módszerét, csupán azt állította, hogy az alaphatározat e proaktivitás tesztet alkalmazva iratellenes megállapításra jutott az I. rendű felperes magatartása tekintetében. Az I. rendű felperes a proaktivitás tesztet alapul véve igazolta az alaphatározattal szemben benyújtott keresetlevelében, hogy nem emelte, sőt, csökkentette a hitelkiváltás tekintetében releváns termékei kamatait, így magatartása proaktív volt. A Kúriai Ítélet pedig ezen, az alaphatározat felülvizsgálatára irányuló kereseti kérelemhez kötve rendelhetett csak el a megismételt eljárásra vonatkozóan azt, hogy az alperes értékelje az I. rendű felperes versenyző magatartását és vizsgálja felül a bírságolást. Az alperes a megismételt eljárásban azonban az alaphatározatban alkalmazott proaktivitás tesztet félretette, és azt egy új teszttel helyettesítette. Ez alapján jutott arra a következtetésre, hogy az I. rendű felperes árázása nem volt kellőképpen versenyző. Azt állította, hogy az alperes nem volt jogosult új, a proaktivitás tesztet helyettesítő teszt bevezetésére. Ezen túlmenően pedig az alperesi határozat az új teszt alapján sem bizonyította, hogy az I. rendű felperes ne folytatott volna kellően versenyző magatartást. Kifogásolta, hogy az ítélet az I. rendű felperes keresetlevelében tett előadásokat nem értékelte, pusztán leszögezte, hogy az alperes e körben is helyesen érvelt.
- [76] A III. rendű felperes a vezető tisztségviselők érintettsége körében utalt a határozat 231. pontjára, amely szerint súlyosító körülmény, hogy a III. rendű felperes tekintetében a vezető tisztségviselők elkövetésben való érintettsége is megállapítható, a kétoldalú találkozókra tekintettel. A Kúria ítéletének [178] bekezdésére utalva kifejtette, hogy álláspontja szerint a stratégiaalkotó személyek megfeleltethetőek a bírságközlemény 34. pontja szerinti vezető tisztségviselő fogalmának. Azonban társasági jogi szempontból az alaphatározat 133. pontja szerint az új határozat 231. pontjában enyhébbnek minősített bankok közül kettő is ügyvezető igazgatóval vett részt a retail risk reggeliken, vagyis társasági jogi értelemben vezető tisztségviselői részvételük a jogsértésben megállapítható. Ebből az következik, hogy minden bankra nézve egyformán állapítható meg a „vezető tisztségviselők jogsértésben való érintettsége”, így a III. rendű felperes és mások kiemelése diszkriminatív, indokolatlan. Mivel a Kúria szerint a kétoldalú találkozók jogsértő jellege „lényegesen csekélyebb volt”, ezért a találkozóknak közepes súlyosító körülményként való értékelése eltúlzott. Kifogásolta azt is,

Kfv.II.37.814/2020/12.

hogy az ítélet a diszkriminatív elbírálással kapcsolatos kifogásra nem reagált, ami sérti a Kp. 86. § (1) bekezdését. Az október 3-i reggeliről való távolmaradás értékelése körében utalt a Kúriai Ítélet [213] bekezdésére, amely rögzíti, hogy a III. rendű felperes jogsértő magatartásának súlyát csökkenti, hogy azon nem vett részt. A Kúria ítélete szerint továbbá a szeptember 15-i reggelin nem született átfogó terv, ezért a későbbiek sem tekinthetők e terv végrehajtásának, vagyis az október 3-i reggeli szerepe felértékelődik. A két találkozó közül az egyikről, ráadásul a konkrét információk megosztását illetően jóval lényegesebből való távolmaradás érvelése szerint kimeríti a bírságközlemény „szignifikánsan ritkább” részvétel fogalmát. Ezt pedig kiemelt súllyal kellett volna figyelembe venni a III. rendű felperes javára. Álláspontja szerint a találkozók felétől való távolmaradás szignifikáns különbség, továbbá a III. rendű felperes képviselője attól a találkozótól maradt távol, amely a Kúria szerint is az egyetlen olyan volt, ahol stratégiával kapcsolatos konkrétumokat osztottak meg egymással a résztvevők. A kétoldalú találkozón való részvétel súlya a retail risk reggelikkel nem összevethető, ezt a Kúria ítélete is kategorikusan rögzítette ([201] bekezdés).

[77] A távolmaradás indokolása körében előadta, hogy az erre vonatkozó nyilatkozatot a munkatárs az eljárás során foganatosított meghallgatása során tette és azt kívánta megerősíteni, hogy nem tudott arról, hogy a kérdéses találkozónak bármiféle kartellezés lett volna a célja. Érvelése szerint ezt a nyilatkozatot iratellenes úgy beállítani, mintha a képviselő a kartellezési szándékról tudott volna, és az azon való részvételről csak az mentette meg, hogy éppen más dolga volt.

[78] A IV. rendű felperes arra is hivatkozott, hogy esetében a közbeszerzési hatóság megállapította megbízhatóságát (ún. öntisztázás). Előadta, hogy ennek keretében módosította az ügyfélpanaszok kezeléséről szóló ügyviteli utasítását, az alaphatározatban megállapított jogsértés által érintett fogyasztók panaszainak egyszerűsített kezelése érdekében. Hivatkozott az Új Bírságközlemény 69. pontjára és az alaphatározat 522-523. pontjaira, amelyben az alperes is rögzítette, hogy megbízható módszerrel nem tárható fel a jogsértés következtében károsultak köre. Így az öntisztázás körében tett intézkedés tevőleges jóvátételként megalapozta volna a bírság alapösszegének korrekcióját. Arra hivatkozott, hogy a megismételt eljárásban hozott határozat 247. pontja ellentétes az Új Bírságközlemény 69. pontjával, amely nem követeli meg a tevőleges jóvátétel más úton történő biztosítását, amennyiben az érintettek köre, illetőleg az okozott hátrány mértéke nem azonosítható. Erre tekintettel azt állította, hogy az alperes tévesen értékelte az öntisztázás körében tett intézkedéseket.

[79] A IV. rendű felperes a Kúriai Ítélet [216]-[254] bekezdései alapján arra is hivatkozott, hogy a megismételt eljárásban hozott határozat nem végezte el a részletes keresleti és kínálati helyettesíthetőségre vonatkozó piacelemzést, vagyis az alperes nem tett eleget a Kúriai Ítélet megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatásainak, és megsértette a mérlegelésre való felhatalmazásának kereteit, amely hiányosság érdemben befolyásolta a bírság összegét. Vitatta azt az alperesi állítást, amely szerint a lakás célú és szabad felhasználású jelzáloggal fedezett devizahitelek egy árupiacra tartoznak. Az alperes ezzel kapcsolatban mindössze arra támaszkodott, hogy mindkét hiteltípus végtörleszthetőnek minősült, a Végtörlesztési tv. feltételeinek teljesülése esetén, továbbá, hogy az eljárás alá vont vállalkozások jogsértő magatartása mindkettőre irányul. Mindez azonban azt is jelenti, hogy az alperes figyelmen kívül hagyta a Kúriai Ítélet által is hangsúlyozott keresleti és kínálati helyettesíthetőség szempontjait. Hangsúlyozta, hogy a lakás célú és a szabad felhasználású jelzáloggal fedezett devizahitelek alapvetően eltérnek természetükben és felhasználhatóságukban is.

[80] Az V. rendű felperes kifogásolta, hogy az alperes nem vette figyelembe az általa a tevőleges jóvátételre, valamint utólagos megfeleléségi programjára, mint enyhítő körülményekre való

Kfv.II.37.814/2020/12.

hivatkozásait. Érvélese szerint az elsőfokú bíróságnak értékelnie kellett volna, hogy a jogsértőnek tekintett magatartás a fogyasztóknak valójában nem okozott kárt.

- [81] A VI. rendű felperes sérelmezte, hogy a Kúriai Ítélet szerint esetében az elismerten és bizonyított módon proaktív versenyző magatartást bírságcsökkentő tényezőként kellett figyelembe venni. Ez azonban a megismételt eljárásban hozott határozatban nem történt meg, azaz az alperes e körben sem tett eleget a Kúria iránymutatásának. Utalt arra, hogy az alperes szövegszerűen értékelte a VI. rendű felperes aktív magatartását, mint enyhítő körülményt, azonban ha elvégezzük a releváns forgalom szerinti százalékos bírságszámítást, akkor matematikailag kimutatható, hogy a bírságösszeg meghatározása során a különbségtételt az alperes nem alkalmazta.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme

- [82] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében az elsőfokú ítélet hatályban tartását kérte.
- [83] A visszaható hatály körében kiemelte, hogy az Új Bírságközlemény nem jogszabály, ezért a bírságközlemény bevezetésének körülményei irrelevánsak a per érdeme szempontjából. Utalt arra, hogy az Új Bírságközlemény alkalmazásának bevezetésére nem valódi visszaható hatállyal került sor, hanem azonnali hatállyal, amely a magyar és az uniós jogban egyaránt megengedett. Hangsúlyozta, hogy a bírságközlemény funkciója kifejezetten nem az, hogy a kartellező cégek előre ehhez igazíthassák a magatartásukat. A hivatkozott EJEB spanyol büntetőügy – érvelése szerint – nem jó analógia, mert egy magánszemély fogvatartása értelemszerűen sokkal súlyosabb jogkorlátozása az egyén életének (személyes szabadságának), mint amilyen súlyos jogkorlátozást jelent a pénzbüntetés, mint gazdasági korlátozás. Minderre tekintettel az ügyet nem lehet egy az egyben átültetni. Az azonnali hatállyal kapcsolatban kiemelte, hogy azt a jogi szakirodalom ismeri, és arra utalt, hogy az Új Bírságközlemény, ahogy a Régi is, azonnali hatállyal került bevezetésre, úgy, hogy azokat a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell, feltéve, hogy az adott ügyben az alperes még nem közölte az előzetes álláspontját. Érvélese szerint nem arról van szó, hogy az Új Bírságközlemény megengedte volna a már jogerősen lezárt jogviszonyok újraindítását, hanem arról, hogy a Tptv. 78. §-a által a versenyhatóságnak biztosított keretek között az alperes jogosult a kiszabható bírságösszeg mérlegelése szempontjainak átértékelésére, vagyis a saját gyakorlatának törvényes kereteken belüli megváltoztatására. Ha ez nem lenne megengedett, akkor az azt jelentené, hogy egy hatóság nem alkalmazkodhat a változó életviszonyokhoz. Állította, hogy az azonnali hatály a magyar jogban általánosan megengedett, még le nem zárt jogviszonyokra vonatkozóan a jogalkotó bármikor bevezethet új szabályokat, még akkor is, ha azzal érdeksérelmet okoz. Érvélese szerint a visszaható hatály tilalmát az sértené, ha a hatóság a kiszabható bírság-maximumokat az elkövetéshez képest utóbb megnöveli és alkalmazni rendeli. Azonban az, hogy a még jogerősen el nem bírált ügyekben a hatóság mérlegelési gyakorlata azonnali hatállyal változik, nem sérti a visszaható hatály tilalmát. Utalt arra is, hogy a felperesek a megelőző eljárásban nem kifogásolták, hogy az azonnali hatállyal bevezetett Régi Bírságközlemény került alkalmazásra.
- [84] A tisztességes eljáráshoz való jogra vonatkozó érvelés álláspontja szerint azért téves, mert nem eljárási, hanem anyagi jogi kérdés, hogy milyen szempontrendszer szerint mérlegel a hatóság ott, ahol mérlegelési jogkörben dönthet. Utalt az Alkotmánybíróság 30/2014. (X. 30.) AB határozat 67. pontjára és a tisztességes ügyintézéshez való jogra, és kiemelte, hogy az alkotmánybírósi döntés szerint az alperes tekintetében nem alkotmányos elvárás, hogy megfeleljen a bíróságokkal szemben támasztott előírásoknak, és nem követelmény a XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott garanciák betartása sem. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a versenyfelügyeleti eljárás tisztességébe tartozó követelmény, hogy az

Kfv.II.37.814/2020/12.

eljárás alá vont vállalkozás gyakorolhassa a védekezéshez fűződő jogát, megismerhesse a terhére rótt magatartás alapjául szolgáló bizonyítékokat, továbbá észrevételeket és bizonyítási indítványokat tehesen, álláspontját a hatóság érdemben megvizsgálja és állást foglaljon a határozatban. Hangsúlyozta, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog az eljárásnak a minőségét hivatott biztosítani.

- [85] A hatékony jogorvoslathoz való jog és a súlyosítási tilalom körében arra utalt, hogy az Új Bírságközlemény a megismételt eljárásokban nem a releváns forgalom 30%-ából, hanem a korábbi közleményhez hasonlóan a releváns forgalom 10%-ából indul ki. Ez önmagában cáfolja azokat a felperesi érveket, hogy az Új Bírságközlemény azért került volna bevezetésre, hogy a megismételt eljárásban ne kelljen jelentős mértékben csökkenteni a korábban kiszabott bírságokat. Kiemelte, hogy a hatékony jogorvoslathoz való jog azt követeli meg, hogy legyen egy olyan jogorvoslati fórum, amely érdemben felülbíráhatja az elsőfokú döntést, és az érdemi felülbírálat meg is történjék. A perbeli esetben ez a három feltétel teljesült, ugyanis az alperes határozatával szemben tény- és jogi alapon is felülvizsgálatot folytatott a bíróság.
- [86] A jogbiztonság, a jogos várakozások és a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok védelme körében utalt arra, hogy a bírságközlemények változásánál nem arról van szó, hogy a kartellező cégek ne tudnák akár még bírságközlemény nélkül is, hogy jogsértést követnek el, és hogy a jogsértésért a törvény alapján legfeljebb mekkora bírságot kaphatnak, hanem az a kérdés, hogy milyen mértékben kell tudnia a jogsértést elkövetőnek előre kalkulálni a bírság mértékét. Érvelése szerint azonban a bírságközlemény funkciója nem az, hogy abból a kartellező vállalkozások előre megállapíthassák, hogy mekkora nyereségre kell szert tenniük ahhoz, hogy garantáltan, még az esetleges bírsággal együtt is megérje nekik versenykorlátozó megállapodást kötni. E körben utalt a jogirodalomra és az EUB T-541/08. számú ügy 207. pontjára. Hangsúlyozta, hogy a bírságközlemények szerepe csak annyiban a kiszámíthatóság növelése, amennyiben nyilvánvalóan és átlátható módon hozzájárulnak ahhoz, hogy a piaci szereplők olyan támpontokat kapjanak, amelyek alapján világossá válik számukra, hogy a versenytanács milyen szempontrendszer alkalmaz határozatának meghozatala során. A bírságközleményből azonban semmilyen alanyi joga nem fakad semmilyen vállalkozásnak és jogos várakozást sem lehet arra alapítani, hogy a bírságolási gyakorlat nem fog változni.
- [87] A Kúria közzétett jogesetétől való eltérésre hivatkozást érvelése szerint téves, figyelemmel arra, hogy a jogerős ítélet nem tért el semmilyen jogkérdésben semmilyen közzétett határozattól, továbbá mert önmagában a jogkérdésben való eltérés egy kúriai határozattól nem jelentene jogszabálysértést, az csak azt jelentené, hogy a Kúria köteles befogadni az adott felülvizsgálati kérelmet.
- [88] A közterhek levonása körében kifejtette, hogy az alperes okszerű indokát adta annak, hogy miért tért el az alaphatározatban követett gyakorlattól, figyelembe véve, hogy a bankadó nem forgalmi adó, illetve mert az alperes a megismételt eljárás során észlelte, hogy a közterhek levonása kétszeres értékelést eredményez.
- [89] Az Elszámolási tv. által visszafizetendőnek minősített bevételek figyelembevételének körében utalt arra, hogy az elsőfokú ítélet nem azt állította, hogy a semmis szerződés nem a megkötésétől lenne semmis, hanem azt, hogy a felperesek nem vették figyelembe a semmisséget 2011-ben. Emellett vitatta, hogy a tisztességtelenül beszedett bevételek ne jelentek volna meg bármelyik felperes 2011. évi számviteli nyilvántartásában. Érvelése szerint nyilvánvaló, hogy a 2011. évi számviteli nyilvántartások a mai napig tartalmazzák az utóbb tisztességtelennek minősített elemeket is. Utalt arra is, hogy az alperesnek a bírságkiszabáskor a 2011. évi adatokat kell alapul vennie, továbbá, hogy a felperesek 2011. évi releváns árbevételi adatát nem érintette az Elszámolási tv., ennek ellenkezőjét a felperesek nem bizonyították. Kiemelte, hogy a felperesek saját felróható magatartásukra próbálnak

Kfv.II.37.814/2020/12.

előny szerzés végett hivatkozni, ami a közigazgatási jogviszonyokban sem megengedett. Az, hogy utóbb a jogalkotó a tisztességtelenül beszedett összegek jóváírására kötelezte a bankokat, nem azt jelenti, hogy az Elszámolási tv. csökkentette volna a bankok bevételeit, hanem azt, hogy csökkentette a bankok 2014. vagy 2015. évi nyereségét.

- [90] A végtörleszthető hitelek körében utalt arra, hogy a régi Hpt. 200/B. § (2) bekezdése szerinti 5 feltétel együttes teljesülése nem a végtörleszthető, hanem a ténylegesen végtörlesztett devizahitelek fogalmát takarja, márpedig e két kategória közötti különbség nyilvánvaló. Az alperes pedig kifejezetten nem a ténylegesen végtörlesztett, hanem a végtörleszthető hitelállományon keletkezett bevételt törekedett megállapítani.
- [91] A jogsértés időtartama körében hangsúlyozta, hogy a Kúriai Ítélet a jogsértés időtartamát, idejét, annak kezdő időpontját is megállapította, ez pedig az első retail risk reggeli 2011. szeptember 15-i dátuma. A jogsértés időtartama alatti forgalom fejezi ki az alperesi megítélés szerint a jogsértés gazdasági jelentőségét.
- [92] Az alperesi mérlegelés eredményeként az egyes szempontokhoz rendelt konkrét pontszámok fel nem tüntetését kifogásoló érvelés álláspontja szerint téves, ugyanis abból csak az lenne ellenőrizhető, hogy a bírságszámítás számítási hibát nem tartalmaz-e. A felperesek azonban nem erre, hanem a mérlegelés szempontjaira és arra voltak kíváncsiak, hogy a mérlegelési tartományokon belül hogyan értékelt az alperes, ezt pedig a határozat kimerítő részletességgel tartalmazza. A határozat ugyanis tartalmazza, hogy az alperes az adott tényt vagy körülményt a lehetséges tartomány alsó zónájába eső pontszámmal értékelte, vagy közepes fokú súlyosító tényezőként, vagy közepes súlyú enyhítő körülményként vette figyelembe. A bírságközlemény egyik funkciója éppen az, hogy a határozatban rögzített tartományok alapján ellenőrizhetővé válik, hogy a bírságszámítás ennek megfelelően történt-e. Érvelése szerint azt nem lehet jogszerűségi vizsgálat tárgyává tenni, hogy az alperes egy értékelési zónán belül, amennyiben pl. a zóna középső tartománya a 4-6-ig terjedő skálát tartalmazza, miért az 5. értéket adta, ez ugyanis az alperes diszkrecionális jogköre, és amennyiben ezen döntését megindokolja és az indok okszerű és racionális, akkor a döntés e tekintetben biztosan jogszerű.
- [93] A perköltség tekintetében nem vitatta, hogy a felperesek nem alkotnak egységes pertársaságot, ez azonban álláspontja szerint az ügy érdemi megítélésére nem hat ki. A perköltség eltúlzott voltával nem értett egyet, ugyanis a perköltséget nemcsak az határozza meg, hogy hány tárgyalást tartott a bíróság és hány oldalas beadványok születtek, hanem az is, hogy mekkora az ügy értéke, továbbá hogy mennyire összetett az ügy a tény- és a jogkérdések szempontjából, továbbá hogy milyen minőségű munkát végeztek a jogi képviselők. Az elsőfokú bíróság pedig helyesen értékelte ezen körülményeket a megítélt perköltség összegében is.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [94] A felperesek felülvizsgálati kérelmei az alábbiak szerint érdemben alaposak.
- [95] A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelmek és ellenkérelem keretei között, az abban megjelölt jogszabálysértések körében vizsgálta felül.

A Ket. 109. § (4) bekezdése, Bírságközlemények, alapjogok

- [96] A Kúria rámutat arra, hogy az alperes alaphatározata két elkülöníthető rendelkezésből állt: a jogsértés megállapításából és a versenyfelügyeleti bírságot kiszabó rendelkezésekből. A Kúria korábbi ítélete a jogsértésre vonatkozó részt (a jogalap kérdését) ítéletével véglegesen lezárta,

Kfv.II.37.814/2020/12.

e körben ugyanis a felperesek keresetét elutasította, ítéletével kizárólag az alperes határozatának bírságot megállapító részét helyezte hatályon kívül a jelen per felperesei tekintetében és e körben rendelt el új eljárást.

- [97] A Kúria korábbi ítéletében tehát nemcsak a jogsértést vizsgálta érdemben, hanem a kiszabott bírságot is, és a bírságkiszabás során az alperes által alkalmazott mérlegelési szempontokat, a mérlegelési körülmények értékelését és magát a mérlegelési tevékenységet. A megelőző peres eljárásban a bíróságok, és végső soron a Kúriai Ítélet az alperes alaphatározatának és az abban alkalmazott, Régi Bírságközlemény szerinti mérlegelés bírósági felülvizsgálatát végezték el, annak jogszerűségét ellenőrizték, és hozták meg ítéleteiket. A Kúriai Ítélet e, Régi Bírságközleményen alapuló mérlegelési tevékenység körében egyes szempontokat – a jogorvoslati kérelemhez kötöttség okán – nem vizsgálta, egyeseket elfogadott, másokat nem, az utóbbiak tekintetében előírta, hogy a megismételt eljárásban azokat hogyan kell jogszerűen érvényre juttatni.
- [98] Az ítéletben a Kúria a megismételt eljárásra az alperes részére a bírságkiszabás tekintetében iránymutatást adott a [254] bekezdésben, kimondva többek között, hogy a jogsértés súlya körében azt is értékelni kell, hogy 2011. szeptember 15-én nem jött létre átfogó terv, ami a jogsértés súlyát csökkenti.
- [99] A perbeli esetben tehát az alperes megismételt eljárásban járt el, eljárásának kereteit – már nem a jogalkalmazói gyakorlata, ezen belül az alkalmazandó bírságközlemény – hanem az alaphatározata nem vitatott tényei és a Kúriai Ítélet jelölte ki. A megismételt eljárás során a Ket. 109. § (4) bekezdése folytán az alperest a Kúriai Ítélet rendelkező része és indokolása a vizsgált kérdésekben kötötte, a megismételt eljárás és a döntéshozatal során annak megfelelően kellett eljárnia.
- [100] Az alperes a Kúriai Ítélet meghozatalát követően, de még a megismételt eljárásban kialakított előzetes álláspontjának közlését megelőzően saját hatáskörben Új Bírságközleményt alkotott, és azt a megismételt eljárásban is alkalmazni rendelte. A Kúria emlékeztet a bírságközlemény jogi jellegének körében kialakult egységes ítélkezési gyakorlatra, amely szerint a Tpv. 78. §-a alapján az alperes a bírságot mérlegelési jogkörében határozza meg és az általa alkalmazott bírságközlemény, illetőleg ezen belül is a ténylegesen felhívott közleményi pontok jelenítik meg a mérlegelés szempontjait. A bírságközlemények a Tpv. 36. § (6) bekezdése szerint kötelező erővel nem bírnak, rendeltetésük a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése. A bírságközlemény a bírságkiszabás szempontjait rögzíti, és a bírságkiszabás egységességének biztosítása és a kiszámíthatóság érdekében tartalmaz bírság megállapítási módszereket, amelyek az objektivitásra törekvés érdekében nem különböző jelzőkkel, hanem matematikai műveletekkel értékelik az egyedi ügyekben előfordulható releváns körülményeket (Legfelsőbb Bíróság Kfv.II.37.497/2010/14. számú döntés). Az Alkotmánybíróság 1392/B/2007. AB határozatában a bírságközlemény tekintetében akként foglalt állást, hogy „e közlemények — az Európai Unió gyakorlatára tekintettel — az érintett piaci szereplők számára fogalmazznak meg olyan támpontokat, amelyek alapján világossá válik számukra, hogy a versenytanács milyen szempontrendszer alkalmaz határozatának meghozatala során.”
- [101] Nem volt (és a Tpv. 36. § (6) bekezdése folytán nem is lehetett) vita a felek között abban, hogy a bírságközleménynek kötelező ereje nincs, az puha jogi eszköznek, ún. soft law-nak minősül. Az sem volt vitatott, hogy az alperes a bírságot mérlegelési jogkörben eljárva határozza meg.
- [102] Azzal, hogy az alperes a megismételt eljárásban azonban már nem a Régi, hanem a megismételt eljárás során meghozott és alkalmazni rendelt Új Bírságközleményt alkalmazta, új mérlegelési szempontokat vezetett be az eljárásba, és az alaphatározatban foglaltaktól eltérő szempontok alapján állapította meg a bírságot. Az alperes ezen eljárása a megismételt

Kfv.II.37.814/2020/12.

eljárásban lehetetlenné tette annak bíróság általi vizsgálatát, hogy a Kúriai Ítélet megismételt eljárásra előírt rendelkezései az alperes által betartásra kerültek-e. Kiemeli a Kúria, hogy az alperes határozatának 207. pontjában maga is elismerte, hogy az alaphatározatában és a perbeli határozatában foglalt mérlegelési tevékenység nem vethető össze. Mivel pedig nem ellenőrizhető, hogy az alperes perben felülvizsgált határozata a Kúriai Ítélet szerinti iránymutatásoknak megfelel-e, az alperes határozata a Ket. 109. § (4) bekezdésébe ütközik, és ekként a Ket. 121. § (1) bekezdés f) pontja alapján semmis.

[103] Nem birt jelentőséggel minderre tekintettel az, hogy az Új Bírágközlemény 83., hatályba léptető rendelkezése visszaható hatályú-e, avagy azonnali hatályú, az Új Bírágközlemény alkalmazása ugyanis önmagában a Ket. 109. § (4) bekezdése folytán volt jogsértő. A Ket. 109. § (4) bekezdésének rendelkezését ugyanis nem ír(hat)ja felül az alperes Kúriai Ítélet közlése után megalkotott, hatályba léptetett és a perbeli ügyben is alkalmazni rendelt Új Bírágközleménye.

[104] Hangsúlyozandó emellett, hogy a perbeli alperesi határozat kapcsán nem az a kérdés merül fel, hogy az alperes saját bírágközleményétől eltérő mérlegelése mennyiben jogszerű (akár megfelelő indokolás kíséri-e, akár nem), hanem az, hogy az alperes megelőző és megismételt eljárása között saját hatáskörben hatályba léptetett és alkalmazott bírágközleménye szerinti bírág-megállapítás jogszerű és tisztességes eljárásnak tekinthető-e. Az alperesi határozat (200. pont) és az elsőfokú ítélet ([31] bekezdés) e körben kizárólag az Új Bírágközlemény 83., hatályba léptető rendelkezésére hivatkozik, ami nyilvánvalóan elégtelen hivatkozás, mert az alperes által saját hatáskörben alkotott és hatályba léptetett Új Bírágközlemény alkalmazását saját magával magyarázza meg. Az Új Bírágközlemény jelen ügyben való alkalmazása ugyanakkor felveti annak kérdését, hogy az alperes mérlegelési tevékenységének kúriai ítélettel felállított kereteit lépheti át, azzal, hogy saját belátása szerint késlekedik a döntéshozattal, saját belátása szerint alkot új bírágolási szempontokat, s saját döntése alapján határozza meg a közlemény hatályát, s mindezzel összességében adott ügyre formázhatja bírágolási gyakorlatát annak látszatát keltve, hogy bünteti az adott vállalkozásokat amiatt, hogy jogorvoslati jogukkal a bíróság előtt sikerrel éltek.

[105] A Kúria emlékeztet az Alkotmánybíróság 30/2014. (IX. 30.) AB határozat [76] bekezdésére, amelyben a testület, idézve a 9/1992. (I. 30.) AB határozatot, kiemelte, hogy „az Alkotmánynak megfelelően biztosított jogorvoslati lehetőségek mellett beállott jogerő tiszteletben tartása a jogrend egészének biztonságát szolgálja. A jogerős határozatok megváltoztathatatlanságához és irányadó voltához alapvető alkotmányos érdek fűződik. [...] A jogbiztonság megköveteli, hogy a jogerős határozat – az eldöntött kérdés személyi és tárgyi keretei között – irányadóvá váljék mind az eljárásban résztvevőkre, mind a később eljáró bíróságra, illetőleg más hatóságra. Ha a jogerő beálltához előírt feltételek teljesültek, akkor annak hatálya a határozat tartalmi helyességétől függetlenül beáll.”

[106] Helyesen hivatkozott mindemellett a II. rendű felperes a BH2016.155 számú eseti döntésre, amely szerint az új eljárásra adott iránymutatást nem lehet elszakítva értelmezni az ítéletben szereplő tényállástól, és attól a jogvitától, amely a felek között az adott ügyben felmerült, és helyes volt az V. rendű felperes hivatkozása a Kúria Kfv.II.37.251/2015/13. számú ítéletére, amely szerint a megismételt eljárásban nemcsak az új eljárás lefolytatására kötelező ítélet iránymutatását kell végrehajtani, hanem az ítélet indokolásában foglalt álláspont egészének megfelelően kell eljárni.

[107] Az Új Bírágközlemény megismételt eljárásban történt alkalmazásával az alperes megsértette a hatékony jogorvoslatihoz való jogot, mert a felperesek számára a korábbi peres eljárásban biztosított jogorvoslatot kiüresítette, azt formálissá tette azzal, hogy a Kúria Ítélet végrehajtását lehetetlenítette el. Az elsőfokú bírósági érveléssel szemben a hatékony

Kfv.II.37.814/2020/12.

jogorvoslathoz való jog nem kizárólag annak lehetőségét jelenti, hogy jogorvoslati fórum(ok) vehetők igénybe, ez ugyanis rendkívül formalista értelmezés, amely megfosztja az ügyfeleket a jogorvoslati jog lényegétől, vagyis attól, hogy egy bíróság által elrendelt megismételt eljárásban az legyen vizsgálható, hogy a hatóság orvosolta-e a bíróság által korábban feltárt hibákat. Helyesen utaltak arra a felperesek, hogy egy ilyen alperesi eljárás, de még annak csak a lehetősége is elrettenti a feleket a jogorvoslattól. E körben azt is helyesen emelték ki a felperesek, hogy a megismételt eljárásra éppen az alperes hibájából került sor, így a megismételt eljárást saját javára és a felperesek sérelmére az alperes nem használhatja fel. Helytállóan hivatkozott továbbá e körben az II. rendű felperes arra, hogy az ügyfél joggal várhatja el, hogy a megismételt eljárás során olyan helyzetbe kerülhessen, mintha a hatóság eleve jogszabályszerűen járt volna el.

- [108] Azon ítéleti hivatkozás ([43] bekezdés), amely szerint az nem tartozik a jogorvoslathoz való jog körébe, és ilyet a Kúria sem írt elő, hogy az új bírságnak összességében alacsonyabbnak kell lennie, mint a hatályon kívül helyezettnek, végképp alaptalan utalás a perbeli ügyben, mert a Kúriai Ítélet megismételt eljárásra adott iránymutatása éppen az volt, hogy a jogsértés súlyát csökkenteni kell, mely törvényszerűen eredményezi – az arányossági követelmény miatt – a bírság csökkentését. Emellett azt is értékelnie kellett volna az elsőfokú bíróságnak, hogy az érintett piac ismételt meghatározására vonatkozó ítéleti kötelezés és a releváns forgalom újbóli meghatározása is szükségszerűvé tette a bírság csökkentését. Helyesen érvelt azzal az V. rendű felperes, hogy olyan új körülményt pedig nem tárt fel az alperes, amely súlyosítást indokolt volna.
- [109] A felpereseknek a Kúriai Ítélet alapján az alperes hivatkozásával szemben igenis volt és lehetett jogos várakozása (és nem jóhiszeműen szerzett és gyakorolt joga), méghozzá abban a körben, hogy a megismételt eljárásban az alperes a Kúriai Ítélet által felülvizsgált és részben véglegesen eldöntött mérlegelési szempontok szerint, részben pedig a jogszerű alkalmazást megállapító ítéleti rendelkezések tükrében a bírság nemcsak nominálisan, hanem relatív módon is csökkenni fog, figyelemmel a Kúriai Ítélet [254] bekezdésére. Az elsőfokú ítélet e körben alaptalanul állította, hogy a megismételt eljárásban kiszabott bírságok összegei az alaphatározatban foglaltaknál alacsonyabbak, mert ezen megállapítás kizárólag azt veszi figyelembe, hogy a bírságok végső összegei csökkentek, a kiszabás során irányadó szempontokat és azok súlyozását azonban figyelmen kívül hagyja, mint ahogy azt is, hogy a bírságnak a jogsértés súlyával kell arányban állnia. Ezzel szemben több felperes is bemutatta elsőfokú perben és felülvizsgálati kérelmében, hogy a megismételt eljárásban a bírság a releváns forgalom magasabb százalékában került kiszabásra, figyelemmel arra is, hogy a MIF-ügyben hozott határozat bírósági megsemmisítése miatt több felperes nem minősült már ismételt jogsértőnek, így e súlyosító körülményt a megismételt eljárásban mellőzni kellett.
- [110] Nem volt vitatott a felperesek által, és azt a Kúria sem állítja, hogy az alperes ne lenne jogosult bírságolási gyakorlatát időről időre átgondolni és megváltoztatni, erre azonban nem kerülhet sor egy véglegesen le nem zárt, lényegében 2011-től folyamatban lévő ügyben. A bíróság mindenre (jogsértésre és bírságra) kiterjedő, végleges érdemi döntésének hiányában ugyanis az alperes legelőször 2011. november 23. napján (Vj/074-001/2011. sz.) megindított versenyfelügyeleti eljárása a Kúriai Ítélet ellenére is folyamatban lévőnek minősül, tekintve, hogy a Kúriai Ítélet csak a jogsértés tekintetében zárta le véglegesen az eljárást, a bírság tekintetében nem.
- [111] Minderre tekintettel alaposan hivatkozott arra a IV., az V. és a VI. rendű felperes, hogy a jogerős ítélet tévesen értelmezte az EUB Dansk Rørindustri A/S (C-189/02. P. számú) ügyben és az Archer Daniels Midland (C-397/03. P. számú) ügyben idézett gyakorlatát, abban ugyanis a felek nem egy megismételt eljárásban kifogásolták – sikertelenül – az új jogalkalmazási

Kfv.II.37.814/2020/12.

gyakorlatot, hanem egy korábbi ügyre figyelemmel várták el későbbi ügyük enyhébb megítélését. Az EUB gyakorlata tehát nem jelen ügyre vonatkozott.

- [112] A Kúria megítélése szerint alapvetően téves megközelítésen nyugvó az az elsőfokú ítéleti megállapítás, amely szerint a Kúriai Ítélet nem adott arra vonatkozóan kifejezett állásfoglalást, hogy az alperesnek melyik bírságközleményt kell alkalmaznia ([30] bekezdés), tekintve, hogy ilyen kérdés a Kúria előtt nem merült fel, és nem is merülhetett fel, figyelemmel arra, hogy a Kúriai Ítélet meghozatalának időpontjában az Új Bírságközlemény még nem létezett, továbbá a Kúriai Ítélet a Régi Bírságközlemény alapján hozott mérlegelési döntést vizsgált felül – nem is teljes terjedelmében –, mely okból nyilvánvaló, hogy csak a Régi Bírságközlemény alkalmazását tarthatta szem előtt.
- [113] A súlyosítási tilalom körében a Kúria hangsúlyozza, hogy ilyen jogelv a büntetőjoggal szemben a közigazgatási jogban nincs, a súlyosítási tilalomra hivatkozó felperesek sem jelöltek meg ezt deklaráló tételes jogszabályi rendelkezést. Önmagában az, hogy a versenyjog büntetőjogi jellegű (30/2014. (IX. 30.) AB határozat és 3124/2015. (VII. 9.) AB határozat), nem teszi lehetővé e büntetőjogi elv versenyügyekben való alkalmazását. Azonban nyilvánvalóan értelmezhető ezen hivatkozás abban a körben, hogy az alperes azon eljárása, hogy az alperesi eljárásból eredő hiba miatt hatályon kívül helyezett határozatának meghozatalát követően új mérlegelési szempontokat vezet be, vagyis Új Bírságközleményt alkot és alkalmaz, amelynek folytán a megismételt eljárásban a felperesekkel szemben relative magasabb bírságot szab ki és a Kúriai Ítélet végrehajtásának ellenőrzését ellehetetleníti, sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot és a hatékony jogorvoslat elvét.
- [114] Nem fogadható el azon ítéleti érvelés sem, amely szerint önmagában az Új Bírságközlemény alkalmazása nem teheti az eljárást tisztességtelenné, mert a tisztességes eljáráshoz való jog magának az eljárásnak és nem az eljárás eredményeként hozott döntésnek a minőségét hivatott biztosítani ([42] bekezdés). Helyesen érvelt ebben a körben az I. rendű felperes azzal, hogy a tisztességes eljárás és annak eredménye egymástól nem választható el, csak tisztességes eljárás vezethet a tisztességes eljárás jogának megfelelő eredményhez. Azon alperesi hivatkozás körében, amely szerint a tisztességes eljáráshoz való jog az Új Bírságközlemény alkalmazásával nem, csak az eljárás tisztességét biztosító szabály megsértésével következhet be, a Kúria utal az I. rendű felperes által felhívott, az Alkotmánybíróság 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglaltakra, amely szerint „a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes”.” Mindemellett messze áll a tisztességes eljárás követelményétől egy olyan hatósági eljárás, amely figyelmen kívül hagy egy kúriai ítélet megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatását.
- [115] Abban a körben mindemellett alaptalan volt a felperesek érvelése, hogy az elsőfokú ítélet jogkérdésben tér el a Kúria közzétett határozatától (EBH2017.K.20). A felperesek e körben közzétett kúriai határozatként hivatkoztak a Kúriai Ítéletre, aminek tekintetében fogalmilag kizárt közzétett kúriai határozattól való eltérésre hivatkozni, e körben a Ket. 109. § (4) bekezdésének megsértése volt vizsgálható (és megállapítható).

Jogsértés időtartama

- [116] A jogsértés időtartama tekintetében a felperesek két körülményre hivatkoztak: egyrészt arra, hogy a Kúriai Ítélet szerint a 2011. szeptember 15-i reggelin még nem valósítottak meg jogsértést, másrészt, hogy a Végtorlesztési tv. 2011. szeptember 29-i hatályba lépését megelőzően nem lehet „végtörleszthető devizahitelek” nevű piaci szegmensről beszélni.

Kfv.II.37.814/2020/12.

- [117] A Kúria rámutat arra, hogy a Kúriai Ítélet [203] bekezdése rögzítette, hogy a „szeptemberi 15-i ülésen megszületett az elvi megállapodás a verseny korlátozásáról, október 3-án pedig a konkrét lépések egyeztetése történt meg a jövőbeni magatartásra vonatkozó információk közvetlen, gyors és hatékony megosztásával.” Emellett a Kúriai Ítélet más helyütt is utal a 2011. szeptember 15-i reggeli versenyellenes céljára (pl. [174] bekezdés), vagyis az az alaphatározattal összhangban azt állapította meg, hogy 2011. szeptember 15-én már a versenykorlátozás szempontjából jelentős találkozó zajlott, vagyis jogsértés már ekkor is történt. A Kúriai Ítélet tehát nem azt vonta kétségbe, hogy a 2011. szeptember 15-i reggeli a jogsértés megtörtént, hanem mindösszesen azt, hogy azon átfogó terv jött létre. Megállapítható tehát, hogy a Kúriai Ítélet nem változtatott az alperes által az alaphatározatban megállapított jogsértés időtartamán, vagyis azon, hogy az eljárás alá vont vállalkozások 2011. szeptember 15. és 2012. január 30. között versenykorlátozó magatartást tanúsítottak.
- [118] Alapítanul érvelt e körben azzal a VI. rendű felperes, hogy a Kúriai Ítéletből az következne, hogy a jogsértéssel érintett időszak meghatározása során figyelmen kívül kell hagyni azt az időszakot, amely alatt az átfogó terv nem jött létre, ilyen megállapítást ugyanis a Kúriai Ítélet nem tartalmaz.
- [119] Az, hogy a Végtörlesztési tv. 2011. szeptember 29. napján lépett hatályba, a jogsértés időtartamán – a fentiekén túl – szintén nem változtat, tekintettel egyrészt arra, hogy a Kúriai Ítélet ([2] bekezdés) rögzíti, hogy 2011. szeptember 9-én sajtóhírek jelentek meg a végtörlesztéssel kapcsolatban, továbbá, hogy az Országgyűlés elé 2011. szeptember 16. napján benyújtották a törvénymódosítási-javaslatot, az 2011. szeptember 26. napján elfogadásra került. Emellett helyesen utalt arra az alperes, hogy nem kizárt a versenykorlátozó magatartás folytatása még ki nem hirdetett (hatályba nem lépett) jogszabályok tekintetében, különös figyelemmel arra, hogy a jogalkotás lényegi tartalmát a felperesek jól ismerték, annak tárgya a felpereseket közelről érintette.
- [120] Ezen túlmenően a Kúriai Ítélet megállapítása szerint az utóbb elfogadott Végtörlesztési tv. a 2011. szeptember 15-i retail risk reggeli témája volt (Indokolás [7], [8] bekezdés), amelyet követően voltak kétoldali megbeszélések és egyéb intézkedések ugyanebben a témában szeptember 19-29. között (Kúriai Ítélet [10]-[16]), majd az eljárás alá vontak megbeszélést folytattak október 3-án (Kúriai Ítélet [17]-[18]). Minderre figyelemmel pedig már nem vitatható a jogsértés 4,5 hónapnyi időtartama, így az sem, hogy az alperesnek a jogsértéssel érintett releváns forgalomként az ezen időszakban realizált bevételt kellett figyelembe vennie.

Végtörleszthető hitelek

- [121] A releváns forgalom megállapítása körében vitatott volt többek között a végtörleszthető hitelek fogalma, és azzal kapcsolatban a régi Hpt. 200/B. (2) bekezdésének értelmezése, továbbá, hogy a felperesek álláspontja szerint a releváns forgalom meghatározása körében figyelmen kívül kellett volna hagyni a ténylegesen végtörlesztett hiteleket és a régi Hpt. 200/B. § (2) bekezdés c) pontja szerinti eseteket.
- [122] Az alperes a régi Hpt. 200/B. § (2) bekezdés a) és b) pontjainak megfelelő eseteket tekintette végtörleszthető hiteleknek.
- [123] A Kúria megállapította, hogy az alperes helyesen érvelt ebben a körben azzal, hogy a régi Hpt. 200/B. § (2) bekezdésének valamennyi feltétele nem a végtörleszthető, hanem a végtörlesztett hitelek fogalmát adja, a c)-e) pontok ugyanis szubjektív elemet hordoznak. A c) pont szerinti feltétel teljesülésére a felperesek jogsértő magatartása hatással lehetett, e körülményt külön igazolni nem kellett, hiszen maga a jogsértő magatartás volt ilyen célzatú, e megállapítás logikus és okszerű volt, továbbá a c) és d) pontok szerinti feltételek az adósok személyi körülményeitől függőnek minősülnek, a személyes döntési mechanizmusra ugyanis

Kfv.II.37.814/2020/12.

hatással volt a hitelkiváltás pénzügyi fedezete, ami a felperesi vállalkozások előtt sem volt/lehetett ismert, azaz azt nem vették, vehették figyelembe a versenykorlátozó magatartás tanúsítása során. Ezekkel szemben az a) és a b) pontok objektív szempontok, amelyek a fogyasztók magatartásától függetlenek, azok alapján az állapítható meg, hogy mely hitelek azok, amelyek esetében a végtörlesztés elméleti lehetősége egyáltalán fennáll, vagyis e két feltétel alapján a végtörleszthető hitel teljes köre megállapítható. Az a) és b) pontok azokat az objektív szempontokat tartalmazzák, amelyek alapján a devizaalapú kölcsönök közül ki kell válogatni a Végtörlesztési tv. szerinti feltételeknek megfelelőket, és amely körből végül kikerülnek a további (szubjektív) feltételeknek való megfeleléskor a végtörlesztett hitelek. A perbeli esetben az ingatlanfedezetű végtörleszthető devizahitel-állományon keletkezett bevételt kellett megállapítani, ahol a végtörleszthető kifejezés azon hitelekre utal, ahol a végtörlesztés elvi lehetősége fennállt.

- [124] A ténylegesen végtörlesztett és a régi Hpt. 200/B. § (2) bekezdés c) pontja szerinti, vagyis a végtörlesztésre bejelentett hitelállományon realizált bevételek releváns forgalomból történő levonása körében a Kúria azt állapította meg, hogy a felperesek érvelésével szemben alapos volt az az alperesi határozati hivatkozás, amely szerint a végtörlesztett hitelek is érintette a felperesi jogsértés, mivel a versenykorlátozás esetleges sikertelensége a jogsértést tanúsító vállalkozások javára nem értékelhető. A versenykorlátozó megállapodás valamennyi végtörleszthető hitelt érintette, hiszen a résztvevő vállalkozásoknak valamennyi végtörleszthető hitel kapcsán az volt a szándéka, hogy azt ne, vagy minél kisebb mértékben lehessen forinthitelre kiváltani. A versenykorlátozásban résztvevő vállalkozások magatartása volt ahol célt ért, volt, ahol nem, de ettől még a jogsértés az egész végtörlesztéssel érintett hitelállományra megvalósult. Emiatt a végtörleszthető hiteleken elért kamat, díj, jutalékbevételekből a végtörlesztett hitelekre eső ilyen bevétel nem vonható le.
- [125] Hangsúlyozza a Kúria, hogy a bírságalap meghatározása a jogsértés súlyával áll összefüggésben, annak kiinduló adata. A bírságalap a versenykorlátozással érintett, jogsértéssel veszélyeztetett piac nagyságát meghatározó, valamely számszerűsíthető adat, amely nemcsak a releváns forgalom, illetve annak szűken értelmezett köre lehet. Utal e körben a Kúria a Legfelsőbb Bíróság Kfv.III.37.011/2012/6. számú ítéletében foglaltakra, amely szerint a versenyjogi jogsértés megállapításához elegendő a célzat, a potenciális hatás, ebből következően pedig a jogsértés jogkövetkezménye meghatározásakor is a jogellenes magatartás valamennyi típusát, tehát a tényleges hatás nélkül maradó magatartásokat is figyelembe kell venni és szankcionálni kell. Utal továbbá a Kúria a Kfv.VI.38.108/2016/26. számú ítéletének [128] bekezdésére, amely szerint a bírság összege szempontjából nem releváns az, hogy a projektekből végül nem keletkezik az eljárás alá vontnak árbevétele.
- [126] Kiemeli végül a Kúria, hogy a versenykorlátozó magatartás sikere vagy sikertelensége – a fentiek szerint – nem befolyásolja a jogsértés súlyát, de nem is lehetne ezt ténylegesen vizsgálni, mert ennek során az egyén szubjektív döntését feltáró, az egyéni döntéshozatalra kiterjedő, rendkívül nagy terjedelmű bizonyítást kellene felvenni, ami lehetetlen, másrészt ennek bizonyítása a perjogi szabályok szerint egyébként is a felpereseket terhelné

[127] **Közterhek levonása**

- [128] A közterhek levonásának jogszerűsége körében a Kúria az alábbiakra mutat rá. Nem volt vitatott a felek között, hogy az alperes alaphatározatában a közterheket e releváns forgalomból levonta, ahogyan az sem, hogy a felperesek a megelőző peres eljárásban a közterhek levonását nem kifogásolták, így erre vonatkozóan sem az első-, sem a másodfokú ítélet, illetve a Kúriai Ítélet sem tartalmaz megállapítást.

Kfv.II.37.814/2020/12.

- [129] A felülvizsgálati eljárásban (ahogyan az azt megelőző rendes perorvoslati eljárásokban is) a kérelemhez kötöttség elve érvényesül, a bíróságok (szűk kivétellel) csak azt tehetik vizsgálat tárgyává, amit a felperesek kereseteikben, felülvizsgálati kérelmeikben sérelmeznek. Mivel a felperesek a korábbi határozat kapcsán a közterhek levonásának jogszerűségét nem vitatták, azt a bíróságok nem vizsgálták, így annak jogszerűsége körében sem foglaltak állást.
- [130] A Ket. 109. § (4) bekezdésének rendelkezéséből az következik, hogy azon határozati megállapítások, amelyeket a felperesek a korábbi peres eljárásban nem vitattak, és így, amelyekben a bíróság nem foglalt állást, tényként rögzülnek, azokhoz az alperes a megismételt eljárásban kötve van. Az ugyanis, hogy a Kúria a mérlegelt körülmények egy részét érintő jogsértés miatt az alperesi alaphatározat bírság kiszabására vonatkozó teljes rendelkezését hatályon kívül helyezte, az elsőfokú ítéleti megállapítással szemben nem azt jelenti, hogy az alperes a megismételt eljárásban a korábban megállapított, a felperesek által nem vitatott rendelkezésekhez ne lenne kötve. Az, hogy a Kúriai Ítélet a teljes bírságkiszabó határozati részt hatályon kívül helyezte, kizárólag abból fakad, hogy eltérő döntést a Kúria a bírság tekintetében a perjogi rendelkezések alapján nem hozhatott, valójában azonban a Kúriai Ítélet a kérelemhez kötöttség miatt az alaphatározatnak a bírság kiszabására vonatkozó részét csak a felülvizsgálati kérelmek keretei között vizsgálta és helyezte hatályon kívül. Az alperes feladata a Kúriai Ítéletet követően nem az volt, hogy egy teljesen új, korábbi határozattól, abban követett mérlegeléstől teljesen elszakadó, új mérlegelési tevékenységet folytasson le a bírság kiszabása tekintetében, hanem csupán annyi, hogy a Kúria által nem érintett, illetve a Kúria által megerősített kérdésekben a korábbival megegyezően eljárva, a Kúria által jogszabálysértőnek minősített körökben pedig a Kúriai Ítélet szerinti módon eljárva hozza meg új határozatát a bírság körében. Az alperes tehát arra nem rendelkezett felhatalmazással, hogy a releváns forgalomból a közterheket a megismételt eljárásban levonja, még úgy sem, hogy annak indokát adta.
- [131] Nem volt elfogadható azon alperesi hivatkozás, amely szerint az alperes a közterhek levonásával alaphatározatának – állított – hibáját, jogszabálysértését kívánta orvosolni. E kérdés a korábbi jogorvoslati eljárással nem volt érintett, a közterhekkel kapcsolatos alaphatározati megállapítás semmilyen módon – sem felperesi kiterjesztő érvelés, sem alperesi korrekció okán – nem érinthető a megismételt eljárásban, azt a mérlegelendő körülmények között tényként kell (kellett volna) figyelembe venni. Mindezt indokolja, ahogy erre fentebb utalt a Kúria, hogy a felpereseket a jogorvoslati jogtól nem lehet elrettenteni azzal, hogy a megismételt eljárásban a számukra kedvezőnek ítélt és ezért jogorvoslattal nem támadott, ítéleti rendelkezéssel nem is érintett körülmények mellőzésére kerülhessen sor, illetve biztosítani kell azt, hogy a pernyertességhez fűződő jogos várakozásuk érvényesüljön.

Elszámolási tv. alapján visszafizetett összegek

- [132] A Kúria az alperesi állásponttal megegyezően arra a megállapításra jutott, hogy az Elszámolási tv. folytán visszafizetett összegek bevételként történő figyelembe vételére jogszerűen került sor, a jogsértés gazdasági jelentőségét ugyanis nem az elért profit, hanem a hiteleken realizált árbevétel fejezi ki a legmegfelelőbbben. A felpereseknek márpedig a 2011. évi árbevétele magában foglalta azt az összeget is, amely utóbb visszafizetésre került, arra nincs kihatással az, hogy utóbb a hitelszerződések egyes kikötései semmisnek minősültek.
- [133] A Kúria kiemeli, hogy az elkövetéskori magatartás tárgyi súlyát az elkövetéskor fennálló körülmények határozzák meg, mert a jogsértő személy tudata csak ezeket foghatta át. A jogsértés elkövetésekor pedig a felperesek tudata nem fogta (nem is foghatta) át, hogy utóbb a kamatok a fogyasztók részére visszafizetésre kerülnek.

Kfv.II.37.814/2020/12.

[134] Ezt az álláspontot támasztja alá az is, hogy a Végörlesztési tv. 44. §-a szerint az Elszámolási tv. alapján visszafizetett összeg számviteli szempontból jelentős összegű hibának minősül, azzal, hogy azt a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény általános rendelkezéseitől eltérően a jóváírás (elszámolás), a kifizetés (megtérítés) üzleti évének tárgyidőszaki ráfordításai között, rendkívüli ráfordításként kell elszámolni. Ezen okból sem állítható, hogy a felperesek 2011. évi árbevétele utóbb csökkent volna.

[135] Helyesen állapította meg az elsőfokú ítélet, hogy a kétszeres értékelés tilalma fel sem merülhet. A Kúria álláspontja szerint az Elszámolási tv. alapján történő kifizetések nem büntető jellegű, hanem polgári jogi jogkövetkezmények, amelyek a Tpv. rendelkezéseinek megsértése miatti szankcióval nem vethetők össze. E körben utal a Kúria a Kfv.IV.37.468/2019/17. számú ítélet [100] és [101] bekezdéseiben foglalt jogértelmezésre.

Pontozás

[136] A felperesek (I. és II. rendű felperesek kivételével) vitatták, hogy az alperesi határozat a mérlegelésnél nem tartalmaz pontokat. Ezen felperesi hivatkozás egyrészt a fentiekben kifejtettek szerint, az Új Bírságközlemény megismételt eljárásban való alkalmazhatatlanságának kimondásával okafogyottá vált. Mindemellett a Kúria osztja azt a felperesi hivatkozást, amely szerint a konkrét pontszámok megjelenítése nélkül az alperes mérlegelési tevékenysége megfelelő módon nem ellenőrizhető. Megjegyzi a Kúria, hogy az alperes által alkalmazott Új Bírságközlemény is pontozásos alapon állapítja meg a bírság kiinduló összegét (15. pont), így végképp érthetetlen, hogy az alperes, éppen a perbeli, összetett ügyben miért mellőzte a pontozás alkalmazását (avagy megjelenítését) és nehezítette el, tette lehetetlenné az alperes mérlegelési tevékenységének ellenőrzését, illetve annak összevetését az alperes alaphatározatában foglalt mérlegelésével, végső soron akadályozva a Kúriai Ítélet megismételt eljárásban történt végrehajtásának ellenőrzését.

[137] Az alperes hivatkozásával ellentétben a pontozás nem egy matematikai művelet, hanem magának a mérlegelés folyamatának egy jelentős része. Így a pontozás feltüntetésével nemcsak a számítási hiba kérhető számon az alperesen, hanem átláthatóvá válik a mérlegelési tevékenység azon részmozzanata, amikor az alperes egy megadott ponthatáron belül súlyozza a verseny veszélyeztetettségét és a jogsértés piaci hatásait. A felperesek számára ugyanis a pontozás által válik megállapíthatóvá, hogy az alperes az adott körülményt mennyire tekintette súlyosnak/enyhének. A pontozás az elvégzett súlyozás tükré, ez alapján ellenőrizhető alperes mérlegelési döntésének megalapozottsága. Nyilvánvaló, hogy az alperes által hivatkozott „lehetséges tartomány alsó zónájába eső”, „közepes fokú”, „közepes súlyú enyhítő”, „kiemelt súlyú enyhítő” nem felel meg egy egzakt számnak. Éppen amiatt, hogy a mérlegelési jogkörben hozott határozat lényegi jellemzője az, hogy több jogszerű döntés is hozható, amennyiben az arra vonatkozó indoklás okszerű, szükséges az, hogy az alperes a felperesek elé tárja a mérlegelési tevékenységének teljes mértékben átlátható folyamatát, különös figyelemmel arra, hogy azt a maga alkotta, rá nézve kötelező bírságközlemény is tartalmazza.

Perköltség

[138] Valamennyi felperes kifogásolta, és az alperes maga sem vitatta, hogy a felperesek nem alkotnak sem a Pp. 36. §-a szerinti kényszerű pertársaságot, ahogyan a Pp. 37. § a) pontja szerinti pertársaságot sem. A Kúria ezzel teljes mértékben egyetért, figyelemmel arra, hogy a perbeli esetben nem volt jogszabálynál fogva kötelezően perben álló személy, a per tárgya nem olyan közös jog vagy közös kötelezettség volt, amely kizárólag együtt volt eldönthető,

Kfv.II.37.814/2020/12.

éppen ezzel ellentétesen, a felpereseket az alperesi határozat önállóan kötelezte a bírság megfizetésére, végül pedig a perben hozott ítélet anyagi jogerőhatása a perben történő részvétel nélkül nem terjedt ki a pertársakra. Erre figyelemmel az elsőfokú ítélet jogszabálysértő módon kötelezte a felpereseket az alperes részére megítélt perköltség egyetemleges viselésére, a helyes marasztalás pervesztesség esetén a Pp. 87. § (2) bekezdés szerinti arány lett volna.

- [139] Ezen túlmenően arra is helyesen hivatkoztak a felperesek, hogy az alperes részére megítélt perköltség nem állt arányban az alperes által elvégzett munkával. Az nem vitatható, hogy a perbeli ügy pertárgyértéke magas, továbbá a perbeli ügy összetett, mind anyagi, mind eljárásjogi szempontból, önmagában ez azonban nem alapozza meg a perköltség elsőfokú ítélettel megállapított összegét, annak ugyanis arányban kell állnia a képviselő által elvégzett munkával. A perbeli alperesi munka (egy védírat, két további beadvány elkészítése és egy 2 óra 22 perces tárgyalás) a megítélt 32,4 millió forint értékű perköltséggel még akkor sem áll arányba, ha figyelemmel vagyunk arra, hogy az alperes határozata ellen hat felperes nyújtott be keresetet. Szükséges megjegyezni azt is, hogy az ilyen magas összegű perköltség igényt indokolt az elszámolni kért munkaórákra és óradíjra vonatkozóan részletezve előterjeszteni, hiszen arról a bíróság a kérelemnek megfelelően csak akkor dönthet, ha ismeri, a fél mennyi munkát fektetett bele a pervitelbe és azt milyen költségen kívánja elszámoltatni. Egyéb esetben azt a bíróságnak kell a peradatok alapján megállapítania és döntését indokolnia.

Egyes felperesi hivatkozások

- [140] Az I. rendű felperes proaktív magatartása körében a Kúria megállapította, hogy a Kúriai Ítélet [249] bekezdése a megismételt eljárásra annyit írt elő, hogy az I. rendű által bevezetni állított versenyző termékkel kapcsolatos vitatásokat a megismételt eljárásban tisztázni kell, mert annak a bírság meghatározása szempontjából van jelentősége. Erre tekintettel nem volt alapos az az I. rendű felperesi hivatkozás, amely szerint az I. rendű felperes magatartását a Kúriai ítélet megismételt eljárásra való utasítása nyomán enyhébb súlyúnak kellett volna értékelni. Az alperesi határozat e körben helyesen érvelt azzal (238. pont), hogy a Kúria nem a hármas kritériumrendszer vizsgálatát, hanem az I. rendű felperes proaktív magatartásának értékelését tette az alperes feladatává. Az alperes a megismételt eljárásban hozott határozatában értékelte az I. rendű felperes proaktív magatartását (237. pont), azt az elsőfokú ítélet elfogadta. Ezen megállapításokkal kapcsolatban az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében nem terjesztett elő olyan érvelést, amely a határozati megállapításokat kétségessé tették volna.
- [141] A III. rendű felperes október 3-i találkozóról való távolmaradását az alperes a Kúriai Ítélet [213] bekezdése alapján kis súlyú enyhítő körülménynek tekintette (239. pont). A találkozókon történő „szignifikánsan ritkább” részvétel értékelése az Új Bírságközlemény fentiek szerinti jogszerűtlen alkalmazása miatt okafogyottá vált.
- [142] A IV. rendű felperes vitatta, hogy az alperes határozata nem végezte el a részletes keresleti és kínálati helyettesíthetőségre vonatkozó piacelemzést, így az alperes nem tett eleget a Kúriai Ítélet iránymutatásának. Ezen hivatkozással szemben az volt megállapítható, hogy az alperes határozatának IV.2. pontjában részletesen eleget tett a Kúriai Ítéletnek, a IV. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében ezzel szemben csupán egy mondatban állította ennek hiányát, állítását nem indokolta, ennek alapján pedig érdemi vizsgálat nem volt végezhető. Ugyanez a megállapítás tehető a IV. rendű felperes azon előadására, amely szerint a lakáscélú és a szabad felhasználású jelzáloggal fedezett devizahitelek nem tartoznak egy árupiacra, amelyre vonatkozó határozati indokolást (92. pont) a IV. rendű felperes nem cáfolta, mindösszesen sommásan annak ellenkezőjét állította.

Kfv.II.37.814/2020/12.

- [143] Az V. rendű felperesnek a tevőleges jóvátételként, illetve az utólagos megfelelési programként hivatkozott intézkedései körében az alperesi határozat VII.5. pontja részletes indokolást tartalmaz, ezzel szemben az V. rendű felperes mindösszesen „vitatta” ezt az értékelést, nem terjesztett elő azonban az alperesi érveléssel szemben részletes indokolást. Önmagában az, hogy a fogyasztóknak az V. rendű felperes nem okozott kárt, ellenben a bankrendszer jelentős veszteségeket szenvedett el, tevőleges jóvátételnek nyilvánvalóan nem minősülhet. Az utólagos megfelelési programokat, mint enyhítő körülményt az Új Bírságközlemény tartalmazza, amelyet az alperes a megismételt eljárásban nem alkalmazhat, így ez a vitatás okafogyottá vált.
- [144] A VI. rendű felperes versenyzői magatartását az alperes közepes súlyú enyhítő körülményként értékelte. Az, hogy az alperesi mérlegelés a többi felperessel összehasonlítva okszerű volt-e, pontozás hiányában valóban nem volt megállapítható, a megismételt eljárásban azonban az alperesnek ezt újból értékelnie kell.
- [145] A fentiekben foglaltakra tekintettel a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alapján megváltoztatta, az alperes határozatát megsemmisítette. A megismételt eljárásban az alperesnek a Régi Bírságközleményt kell alkalmaznia, a Kúriai Ítélettel lezárt vagy nem érintett kérdéseket tényként kell kezelnie (így a közterhek levonását is), figyelembe kell vennie a jelen ítéletben tett megállapításokat, továbbá mérlegelési tevékenységéről a pontozás bemutatásával kell számot adnia, határozatát olyan részletességgel kell megindokolnia, hogy a Kúriai Ítélet által előírtak ellenőrizhetőek legyenek.

A döntés elvi tartalma

- [146] *A bíróság új eljárásra utasító ítéletének meghozatalát követően megalkotott és a megismételt eljárásban alkalmazott új bírságközlemény sérti a Ket. 109. § (4) bekezdését, a hatékony jogorvoslathoz való jogot és a tisztességes eljárás követelményét.*
- [147] *A hatékony jogorvoslathoz való jog nem kizárólag a jogorvoslati fórumok igénybe vételének lehetőségét jelenti, az magában foglalja a jogerős ítélet végrehajtását, és azt is, hogy a bíróságok a megismételt eljárásra előírtak megvalósulását érdemben ellenőrzik.*
- [148] *A felperesek jogos várokozása, hogy az alperes a megismételt eljárásban a korábbi bírósági ítéletben előírtaknak megfelelően fog eljárni (bizalmi elv).*
- [149] *Súlyosítási tilalom a közigazgatási eljárásban nincs.*
- [150] *A Ket. 109. § (4) bekezdésének rendelkezéséből következően, azon határozati megállapítások, amelyeket a felperesek a korábbi peres eljárásban nem vitattak, és így, amelyekben a bíróság nem foglalt állást, a megismételt eljárásban tényként rögzülnek, azokhoz az alperes a megismételt eljárásban kötve van.*
- [151] *Versenykorlátozó magatartás miatt kiszabott bírság elleni keresetek elbírálásakor a felperesek nem kötelezhetők egyetemlegesen a perköltség megfizetésére.*

Záró rész

- [152] A Kúria a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest a felperesek elsőfokú és felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeinek megtérítésére. A perköltség összegét a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés c) pontja és (5) bekezdése alapján állapította meg, azt a (6) bekezdés alapján mérsékelte, akként, hogy az arányban álljon a felperesek által az elsőfokú eljárásban, illetőleg a felülvizsgálati eljárásban elvégzett munkával. Ennek körében a Kúria figyelemmel volt arra, hogy a felperesek az elsőfokú eljárásban a kereset mellett 2-3 érdemi

Kfv.II.37.814/2020/12.

előkészítő iratot nyújtottak be, és egy tárgyaláson vettek részt, a felülvizsgálati eljárásban a felülvizsgálati kérelmen kívül előkészítő iratot nem nyújtottak be (kivéve az I. rendű felperes), de a tárgyaláson részt vettek. Mivel a felperesi jogi képviselők által kifejtett munka mennyisége között releváns különbség nem volt kimutatható, mindannyian magas színvonalú jogi tevékenységet végeztek, ezért a Kúria azonos összegű, de a kiemelkedően magas pertárgyértéket és az egyes felperesekre kiszabott, 100 milliónál magasabb összegű bírságot is értékelve döntött a perköltség összegéről.

[153] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 45/A. § (2) bekezdése, 39. § (1) bekezdése, 42. § (1) bekezdés a) pontja, 50. § (1) bekezdése alapján felperesenként megállapított kereseti és a felülvizsgálati eljárási illetéket a Pp. 102. § (6) bekezdése értelmében az állam viseli.

[154] Az ítélet elleni felülvizsgálat lehetőség a Kp. 116. § d) pontja zárja ki.

Budapest, 2021. június 2.

Dr. Tóth Kincső s.k. a tanács elnöke, Dr. Bögös Fruzsina előadó bíró, Dr. Kovács András György s.k. bíró